

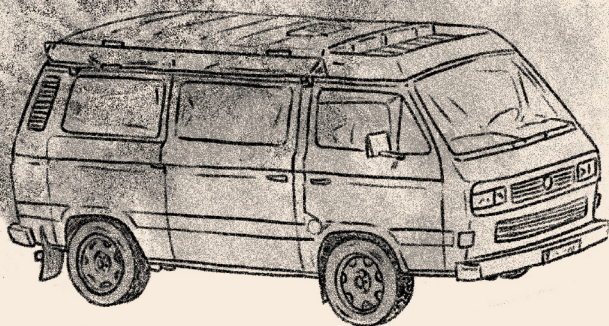
Jáchym

Topol

Romanas

rus
gus

Jaut
žmo

Vertė
Vaida Braškytė-Nemečkova

Jáchym Topol

Jautrus žmogus

Jáchym Topol
Jautrus žmogus

Iš čekų kalbos vertė
Vaida Braškytė-Nemečkova

aukso žuvis

Vilnius, 2022

Versta iš:
Jáchym Topol
Citlivý člověk:
Torst, 2017

Knygos leidimas finansuotas
pagal ES programą „Kūrybiška Europa“

Kūrybiška
Europa

Knygos vertimą ir leidybą parėmė
Čekijos Respublikos kultūros ministerija

MINISTRY OF CULTURE
CZECH REPUBLIC

Iš čekų kalbos vertė *Vaida Braškytė-Nemečková*
Redaktorės *Goda Montvilaitė* ir *Violeta Kundrotienė*
Korektorės *Irma Ašmenaitė* ir *Rozita Znamenskaitė*
Viršelio iliustracijos autorė *Vanda Padimanskaitė*
Dizainerė *Miglė Vasiliauskaitė*
Projekto komanda: *Sigita Pūkienė, Inga Migūnaitė-Kmitienė, Jūratė Mackevičiūtė*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno
Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose ar
archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais
atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam
skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

- © Jáchym Topol, 2017
- © Vaida Braškytė-Nemečková, vertimas iš čekų kalbos, 2021
- © Vanda Padimanskaitė, viršelio iliustracija, 2021
- © Miglė Vasiliauskaitė, dizainas, 2021
- © Leidykla „Aukso žuvis“, 2021

ISBN 978-609-8120-76-9

1. Bristolio „Globe“¹. Kodėl kreipiasi į abu. Naktinis šurmulys. Mama ryte. Sąsiuvinis. Tatuiruotas vaikinai. Deganti stovykla. Lauk! „Eleanor and her boys“². Vėl kelin.

– Kaip, po velnių, čia susikaupt?!

Tėtis kėpso prie klajokliško kledaro vairo, butelis ranka pasiekiamas, ant kelių atskleistas sąsiuvinis, nuolat į jį kažką keverzoja.

– Naktį beveik baigiau rašyti skyrių, bet čia buvo toks erzelis, tai tik apmečiau! O juk Bristolis visuomet pavykdavo! Vaikai, „Lobių sala“, ar kada girdėjot apie jungą Džimį Hokinsą³? – Jis kreipiasi į juos abu, nes, kaip pats sako, nori įpratinti juos kalbėti. Ir tą su šliaužtinukais, ir tą paaugusį.

– O žinai, kas įdomu? – Jis atsuka į Sonią, kuri virš viryklės liepsnelės kaitina šaukštą. Virš kitos kartkartėmis pamaišydama mažylio košytę. – Aš dabar labiau tapatinuosi su Ilguoju Džonu Silveriu⁴!

– Turbūt tau vidutinio amžiaus krizė. – Mama tęsia savo rytinę ceremoniją, atsiraitojusi rėksmingų mandalos spalvų palaidinės rankovę.

¹ Istorinis Williamo Shakespeare'o teatras yra Londone. (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

² Eleanor Rigby – grupės „The Beatles“ dainos herojė.

³ Roberto Louiso Stevensonso knygos „Lobių sala“ herojus, berniukas.

⁴ Džonas Silveris, vadinamas Ilguoju, – Roberto Louiso Stevensonso knygos „Lobių sala“ herojus, piratas.

Tėčio prirašinėtas apiplyšęs sąsiuvinis, nusėtas kavos ir vyno dėmėmis, prazvimbiam virš tebemiegančių mažylių ir įkrinta tarp rakandų.

Jis ištisia kojas, atremia pakaušį į atlošą ir atsipalaiduoja. Dairosi po klajoklių aikštelę. Apsivilkęs ištepliotais marškinėliais, šortais, akyse – negęstantis susidomėjimo įkarštis. Ant artisto galvos užvožta juokinga hipiška kepsė, iš po jos styro rustelėję plaukai, atausti žilais kuokštais.

Jis stebi vartus į stovyklavietę, mažytę „Globe“ teatro kopiją, kur neįtikėtina daugybė mažų lempelių, išsižiebsiančių tik vakare, sudaro skaičių 400, šiek tiek juokingą dramaturgo portretą ir užrašą: HIS WORDS: WISDOM, FREEDOM AND BEAUTY!⁵

Vietoj tradicinio festivalinio šurmulio, šįkart skirto Viljamo Šekspyro gyvenimui ir kūrybai, dėl naktinių atvykėlių kilo neįprastas sujudimas. Kadaisė tėtis su Sonia išradingu šou čia atšventė Čekijos Respublikos įstojimo į Bendriją metines ir šokiais užsidirbo nuostabius tris šimtus trylika svarų. Bet dabar viskas kitaip. Tėtis pučia akis, spokso, svarsto. Uodžia. O gal orientuojasi pagal savo snapanosės judesius; kadaisė jam šovė mintis tą snapanosę apmušti plonulyte prabangia skardele, bet šis sumanymas vis dėlto nepasiteisino.

Pagrindiniuose vartuose įsikūrę skubiai iškviesti imigracijos tarnautojai. Staliukai, kompiuteriai ir popieriai įrėminti spurgų krūvelėmis, lėkštutėmis su pyragėliais, puodeliais su kava.

Vakar aikštė buvo tuščia, bet dabar ji nusėta žmonių grupelių. Eilės miegančiųjų ant turistinių kilimėlių, kūdikiais nešinos moterys ilgais sijonais, išsibarstę būreliai sėdinčių ir gestikuojančių figūrų. Moteriškės su kanistrais slenka prie vandens

⁵ Jo žodžiai: išmintis, laisvė ir grožis! (angl.)

čiaupo, klegantys paaugliai su išstampytais marškinėliais ir džinsais, atrodo, prižiūri moterų darbą.

Minios, kurioje išimtinai juodi keliauninkų apdarai sustiprina masės įspūdį, pakraščiuose stovi policijos automobiliai. Nuvargę nakties atvykėliai sukrito dažniausiai ten, iki kur atkako; nežinia ir baimė visą naktį minią puldinėjo bangomis.

– Bristolis man rimtai patinka! Tik mes čia niekad nebuvom pasižiūrėt uosto, gal spėsime šiandien, kaip manai? – ūkteli tėtis berniukui, kuris nešinas kanistrais kaip tik krypuoja vandens.

Eilė prie hidrantų tęsiasi išilgai vartų. Gal įtrūko žarna, o gal kažkas įvažiavo į vieną iš vandens rezervuarų, kolona tamsių apsidangščusių moterų, nešinių kanistrais ir krepšiais, prikrautais plastikinių butelių, pamažu stumiasi į priekį, trypcioja dumble, palei berniuko sportbačius srovėna vanduo.

– *Hey you*⁶... – Berniukas pakelia galvą, ir besišypsanti mergina su kupeta šviesių ant pečių krintančių plaukų jam iš lempelėmis apvainikuoto „Globe“ kopijos langelio ištiesia spurgą, aplietą šokoladu.

Jis pasistiebia ant pirštų galų, jaučia, kaip pirštais varva uogienės įdaras, bet tuo metu kaip tyčia kažkas užtvoja jam per petį. Du ištįsę tamsūs paaugliai. Didesnysis, svajingai primerkęs vokus, spurgą kaipmat sulapnoja.

– *Oh, no*⁷... – Mergina persisveria ir dabar paduoda jam visą dėžę skanėstų, į kurių spalvotus glaistus jau spigina saulė.

Įnirtingoje stumdalynėje berniukas nustumiamas nuo kanistrų, jų čia jau daugybė, ir pradingsta tarp kelnų ir marškinėlių bei smūgius dalijančių alkūnių, malasi kaip šunytis, negailestingo šeimininko įmestas į dobermanų kautynių įkarštį.

⁶ Ei, tu... (angl.)

⁷ O, ne... (angl.)

Spėjęs pamatyti, kaip apversti kanistrai dingsta už besistumdancios eilės sijos, batelių, sportbačių ir sandalų, berniukas iriasi arčiau moteriškių, šios atšlyja piktai šūkalodamos, lyg besitraukdamos nuo puolančio vabalo. Didžiai nustemba suvokęs, kad prie pilvo spaudžia dėžutę, kurios kampuose įstrigo suplotos spurgos, – laimėjo.

Prilaikydamas laimikį, staiga atsiduria apsimiegojusioje minioje; kažkas, iki juosmens įlindęs į miegmaišį, užsimoja ant jo. Berniukas atšoka.

Ir staiga susiduria akis į akį su nuogu vaikiu. Jie, ko gero, to paties amžiaus ir ūgio. O vaiko snukutis ne tik murzinas, bet ir šiaip visiškai juodas. Skruostai, žastai ir šlaunys ištatuiruoti, nusėti greičiausiai užpūliavusiomis dūrių žymėmis. Aplink telkiasi minia, žvelgia į juos. Tvirtovė ant ratų, kurioje įsitaisę tėvai, toli. Jis paduoda vaikiui dėžę. Apsisuka ir pasiima kanistrą, antrąjį ištraukia kažkam iš po kojų, stumiasi jais nešinas eilėje, tada įkiša žarną ir prileidžia iki pat kraštų. Taip, kaip įpratęs.

Bet vakarinis pasirodymas Bristolyje atšauktas. Pritaikytas netikėto įvykio, katastrofos ar net gamtos kataklizmo atvejo paragrafas (abiem po plius šešiasdešimt du svarus).

– Taigi vis tiek iš šitų šlapeliškių norim ištrūkti į pietus!

Jie prisijungia prie kitų automobilių vilkstinės ir per dieną perkeliauja į kitą stovyklavietę.

Sonia su berniukais po kelionės nepavelka kojų ir iškart ruošiasi gultis. Negaišdami laiko palapinei statyti, susiglaudžia vienas prie kito mašinos gale.

Mama mažylį laiko glėbyje, kažką jam kužda, berniukas miniga, dar pastebi, kad tėvas priekinėje sėdynėje, atkišęs smakrą, rašikliu dreskia sąsiuvinio lapus.

Naktį klajoklių stovyklą kažkas padega. Užpuolikai įmetė butelį su degiuoju skysčiu į palapinę, kitu padegė medinę sargo būdelę. Kol vieni karavanų gyventojai išbėga gesinti ugnies, kuri,

beje, net nespėja įsidedgti, kiti skubotai pakuojasi daiktus, o tėtis įkalbinėja šeimą nurimti.

– Jie tyčia metė į tuščią palapinę. Viską buvo išsišniukštinėję, nenorėjo nieko sužeisti.

– Bet nori, kad išsinešdintume!

– Tu stebiesi?

– Klausyk, nešdinamės ir mes! – įtikinėja grėsmingos rytinės kūtvėlos stadijos mama, žvelgdama vienintele matančia akimi, dar nevisiškai praplėšta pašokus iš miego.

Tėtis priešinasi, mat dabar išties norėtų baigti rašyti tą skyrių.

– Gal vis dėlto galiausiai perdarysiu į pjesę, – murma.

Bet tuo momentu į priekinį stiklą atskrieja akmenukai. Mesti iš toli, krinta be jėgos, sucaksi kaip lašai.

– Po perkūnais! – sušunka tėtis ir šveičia sąsiuvinį į mašinos galą, tas nusėda ant krūvelės panašių pradėtų kūrinių atliekų.

– LEAVE MEANS LEAVE! POLISH VERMIN!⁸

Įpykusios moteriškės ir keli susiraukę vyresni vyrukai gniaužia rankose namie pasigamintą transparantą ir dar porą kitokių.

Procesijos, kuri įvirsta iš gatvės ir pasuka apleistos stovyklavietės link, priekyje susitelkusi vaikėzų gauja.

Juos veda griežtai nusiteikusi juodai vilkinti žmogysta su rupu, priglaustu prie burnos. Ji visa gerkle iš po plonyčių ūsiukų skanduoja oru sklendžiančio transparanto užrašą ir juodu skėtuku diriguoja tam aistringų balsų chorui.

– Ei, Sonia, ar ji tau neatrodo kaip iš kokio bitlų⁹ klipo?

Šūkalojantis vaikišcias plytos nuolauža kliudo jų purvasargį. Kiti pritariamai subliūva.

– Jėė, čia ponias Rigby!

⁸ Lauk reiškia lauk! Lenkų parazitai! (angl.)

⁹ „The Beatles“ – legendinė anglų muzikos grupė.

Kitas vaikas meta plytą į kemperį, bet nepataiko.

– *We are not Polish vermin, we are CZECH VERMIN!*¹⁰ – bliauna tėtis per langelį. – Mes už jus kariavom! *Betl of Briten*¹¹, ar kada girdėjai, boba? – tęsia savo tiradą, nukreiptą į vadovę, kuri su visu spiečiumi sparčiai artėja jų link.

– Tu tai jau seniai buvai ant šito svieto, sena karve!

– Raminkis!

– Ot karvė!

Jis užveda mašinos variklį. Mama čiumpa berniuką už rankos. O kita ranka rodo į gatvę, kuria pro dailius kaip atvirukas raudonų plytų namus artėja daugiau piliečių. Marškinėlius ir džinsus vilkintys vyrai ir berniukai, nešini lazdomis, atžygiuoja sutrypta ir sumaitota žole.

O tas greičiausiasis, puošėiva spalvotai išstatuiruotomis rankomis, vilkintis dryžuotus marškinėlius, kurių juostas kryžiuoja šortų petnešos, nusispjauna ant jų kapoto ir pasuka ketindamas apeiti mašiną iš kitos pusės.

– Geriau jau judam, – sako tėtis.

Ir jie pajuda. Keltu ir tolyn.

2. TRAVELERS – NO HOLIDAYS!¹² Įpykęs karininkas. Slovakijos prisiminimas, meilės prisiminimas. Apie koją. Apie įprotį. Ant tilto. Po tiltu: visuotinumio simfonija.

Per Prancūziją jie kol kas tik prašvilpia, diena šen, diena ten, tėtis, pietuose beveik įsigyvenęs į somelję vaidmenį, žvilgsnį įrėmęs į renginių kalendorėlį.

¹⁰ Mes ne lenkų parazitai, mes čekų parazitai! (angl.)

¹¹ Battle of Britain – mūsų dėl Britanijos. (angl.)

¹² Keliautojai, čia nepoilsiaukite! (angl.)

Bet Ispanijoje senosiose stovyklavietėse laukia išrauti arba užbetonuoti vandens čiaupai, užrašai, kuriuose gramatiką pakeitęs aršumas, kaip kad TRAVELERS, LEAVE! WE HAVE NO HOLIDAYS!¹³ Ir šūkiai, pavyzdžiui, kad trauktų velniop, užpurkšti ant aikštelės juosiančių riedulių ar betoninių sienelių.

Penjaskosos kaimelyje, tradicinėje hipių susitikimo vietoje, stovi pasirengęs pilietinės milicijos būrys, ginkluotas vandens patranka ir transparantu NO! THANK YOU, ADIOS!¹⁴, o senasis keliautojų laukas netoli Toledo virtęs tiesiog didžiule pabėgėlių stovykla, besiveržiančia į miestą, kuriame daugėja demonstracijų ir muštynių su policininkais, taigi festivalis „Celé“, skirtas Edgarui Alanui Po pagerbti, atšauktas (minus trys šimtai keturiasdešimt septyni eurai abiem), panašiai baigiasi ir San Guzmano miestelyje, kur šią vasarą niekam nereikia spektaklių (minus du šimtai penkiasdešimt eurų jai, minus trys šimtai penkiasdešimt eurų jam, minus penkiolika eurų berniukams, kurie būtų suspindėję atlikdami elfų vaidmenį, mažylis būtų buvęs pakabintas), ir šitai vis tęsėsi.

Jie pervažiuoja į Prancūziją, kažkurioje stovyklavietėje vieną temstančią pavakarę juos netikėtai pasitinka virtinė kemperių ir būrys nekalbių ūsuotų vyrų, daugiausia prieštvaniniais sintetiniais kostiumais; kai kurių pilvai perrišti raudonomis juostomis. Užtai moteriškės su klegančiais jaunikliais, besipinančiais aplink jų ilgus spalvingus sijonus, sidabriniais papuošalais ir kitokiais blizgučiais apsikabinėjusios plaukus, dilbius ir riešus, visai ne-tylios.

– Ei, jie nukniso mūsų lauką! – šnypščia tėtis, nepaisydamas visuotinio šurmulio ir rėksmo.

¹³ Keliautojai, lauk! Čia ne vieta poilsiauti! (angl.)

¹⁴ Ne! Ačiū, sudiel! (angl., isp.)

Bet nespėjus susibarti su užgrobėjais, juos sustabdo žandarai su automatais už nugaros.

Tėtis mikliai paslepia po kojomis butelį, iš kurio kaip tik ketino truktelėti.

Rūškanas ilgšis su karininko kepure žengia tiesiai prie mašinos lango.

– Turim apsisukt ir dingt. Skubiai.

– Jokiu būdu! Berniukai pavargę! Pasakyk tam ožiui, kad čia stovyklaujam tūkstančius metų, dievaž.

Bet žandarui toks tonas akivaizdžiai nepatinka.

Jis apeina mašiną iš priekio ir įsmeigia akis į tėčio vyzdžius, kuriuose jau irgi kunkuliuoja pašėlęs įsiūtis.

– Jis aiškina, kad pagal naują sprendimą ši vieta skirta tik Prancūzijos piliečiams. Klok *la carte du nomade*¹⁵.

– *Mon capitaine*¹⁶, gal tu nukvėšai! – šūkauja tėtis. – Kokią kortelę, mes ką – čigonai? *Mon colonel, nu nesompa les ciganes*¹⁷, mes čekai! *Nu som bohèmes ó Bohémi!*¹⁸

– Sako, kad svečiams iš užsienio tinkamiausias pensionas „Trys imperatoriaus Napoleono Bonaparto sviediniai“ lygiai už trijų kilų nuo čia!

– O kas už tai, kurva, mokės, jam ką – pasimaišė? Pasakyk tam Fiunesui.

– Nesakysiu!

– Parodyk jam vaikus! Berniukai, išlįskit!

Policininkas pasižiūri į desperatiškai besišypsančią Sonią ir išsigandusį berniuką, ištraukia iš dėklo revolverį ir prikiša tėčiui prie gerklės.

¹⁵ klajoklio kortelę (pranc.)

¹⁶ kapitone (pranc.)

¹⁷ Pulkininke, mes nesame čigonai. (pranc.)

¹⁸ Mes čekai iš Bohemijos. (pranc.)

Tas spokso sau priešais nosį ir karštligiškai laižo išstryškusius prakaito lašus.

Karininkas kalba tyliai ir primygtinai.

– Sako, kad jis labai pavargęs. Sako, kad ši kolona iš Rumunijos šiandien jau ketvirta. Sako, kad nekenčia Hitlerio, bet jam vis tenka sau tai priminti. Sako, kad mums čia nėra ką veikti. Ir sako, kad iš jo nesišaipytum.

– Gerai, gerai, – burba tėtis. – *Exkuzé mua, mesjé, pardon mua*¹⁹, – jis kimiai gergždžia jau tolstančiai policininko nugarai, apsukdamas mašiną, tyli, kai jie dulkių debesyje šunkeliu pasuka atgal, tyli ir kai užvažiuoja ant asfalto, pravažiuoja porą matytų rodyklių. Juk čia jiems pažįstamas sausas ir dulkėtas kraštas, tolumoje jau mato upės vingį ir švilpia jo link; kažkada čia netoliese buvo pora vietelių, stovyklaviečių, kur buvo apsistoję dar be berniukų, o vėliau ir su jais, va! Šias apylinkes jie puikiai pažįsta, ne tik dėl tų nakvynės vietų jos taip įsiminė. O berniukai? Na, jos bus įsirežusios į atmintį ir jiems.

– Nenori gurkštelt? Išskirtinis vynas, amontiljadas, rimtai!

– Negerk, kai vairuoji, ar tu kvailas? – sako mama, išplėšia butelį jam iš rankų ir pati traukia gurkšnį po gurkšnio.

– Pora gurkšnių amontiljado – visai kaip limonadas!

– Va taip va, – nukerta mama, nuleidusi butelį.

Jos veidas, gerokai apsiamdęs, įgauna ramesnę išraišką, kapiliarais sklinda palaima. Ji pasitaiso tvarstį ant kojos, ištiesia ją.

– Varliaėdžiai kažkaip surimtėjo, nemanai?

– Čia po to „Bataclano“²⁰.

– Ko?

– Taigi ištiesai mala per visas žinias, ai, tu juk nesupranti...

¹⁹ Atsiprašau, pone, atleiskite. (pranc.)

²⁰ 2015 m. teroro išpuolio Paryžiuje vieta.

– Kokio dar Bataklano?

Kai ji viską išaiškina, jis ima grabalioti po spintelę, viena ranka išnaršo visas kišenes, o tada, ištraukęs du rausvus kieto blizgaus popieriaus stačiakampėlius, pamosuoja Soniai prieš akis.

– Matai? Juk mes ten turėjom eiti! Šituos bilietus gavau iš draugelio, išlošiau. Vos neapsiverkė, nes ten grojo jo mėgstama grupė, bet lažybos yra lažybos, nieko nepadarysi!

– Ką?

– Norėjau tave pakviesti mūsų sukaktuvių proga, bet visiškai pamiršau! Ir kiek ten buvo žuvusių? Mums vėl pasisekė, ar ne?

– Tai pamiršai mūsų sukaktuves? To iš tavęs ir tikėjaisi.

– Atleisk!

– Hmmm!

– Turbūt jau klausiau, bet kur išmokai visų tų kalbų?

– Tiesiog jų mokiausi.

– Va šito tai jums pavydžiu. Mes mokėmės tik rusiškai.

– To mums neppureiks.

– Bet tavo vardas rusiškas. Ar tau ne keista?

– Čia tėtis.

– Tu vis – tėtis, tėtis, o ką mama?

Ji tik numojo ranka.

– O mano vardas va kaip žydėlio.

– Bet taip nesakoma.

– Kaip – nesakoma?

– Jei jau taip nori, tai biblinis. Sakoma – biblinis.

– A, va kaip! Žiūrėk...

Jie kaip tik skrieja link to tilto, link didžiulės konstrukcijos, kabančios virš slėnio, tilto, kurį pažįsta iš apačios, pažvelgia vienas į kitą, drėgnas žvilgsnis iš savosios gėmės į to kito gilumą, kai amžinybės akimirksnį tampama tuo kitu. Akivaizdu, kad abiejų galvose sukasi filmas, kaip juodu susipažino. Tada Slovakijoje.

Ryte jis vėl pamatė tą merginą. Ji atsiskyrė nuo uždangos, kurioje susiliejo visi kiti teatro festivalinio balagano dalyviai, prisėdo šalia. Jis užvertė bloknotę, paslėpė tušinuką ir įsispirino į ją.

Liekna ir graži, ryškiaspalviais dredsais, dainuojančiomis krūtimis.

– Kam turiu būti dėkingas už šią garbę?

Abu liepsnojo. Todėl pasibučiavo. O nuo Slovakijos kalnų, įrėminusių betono ir žolės plotą, kuriame vyksta festivalis „Pohoda“, dvelkė švelnus vėjelis, glostantis ir raminantis įkaitusias širdis.

– O tu toks oho vyras!

Ankstyvi svečiai prie staliukų už jų nugaros suprunkštė, vienas, įsivėręs į nosį kaulą, tiesiog garsiai nutęsė „Jééé...“, kitas, komiksais nuo galvos iki kojų išsitatuiravęs metroseksualas, tik sužvengė ir vienu gurkšniu užsivertęs išsiurbė visą „Mirindą“.

Ji šypsojosi. Mintyse iškilo praėjusios nakties akimirka, kai galingas užkariautojas, galiausiai išsekęs, nuvyto jos nuo švelnumo pabrinkusiam delne ir ilsėjosi ten kaip sotus laimingas kūdikis.

– Tu tikras senas pisuoklis! Klausyk, sako, kad kartos viena nuo kitos tolsta, bet man tavoji karta patinka.

– Rimtai? O kuo dirba tavo tėvas?

– Mes nuo Benešovo.

– O jau tavo pasirodymas... Klausyk! Buvai geriausia.

– O kur tu viso to išmokai?

– Psichuškėje, per meno terapiją, – prisipažino jis.

– Taip, tu toks savas. Dar man patinka, kad nesi tatuiruotas.

– Žinai, svarsčiau darytis, bet prisibijau tų tatuiruotų.

Išsamiau neaiškino. Ypač neaiškino apie melsvus tatuiruotų peizažus, kur šiugžda maišeliai acetono ir čepsi lūpos pederastų, už grotų, kur sieloj nieks šviesos nerastų, – kam ją, tokią jaunutę, gąsdinti?

- Ką?
- Jie juk neturi savisaugos instinkto.
- Aha! O kur iš čia važiuosi?
- Pats dar nežinau...
- Ir tai man patinka.

Iš liepsnojančių prisiminimų dundėdami ir mėtomi aukštyn žemyn jie persirito per geltonai nudažytus greičio lėtinimo kauburėlius ir užvažiavo ant ilgėliausio tilto. Tą statinį, atrodo, čia bus nutėškusi kosminė civilizacija! Metalinė konstrukcija, kabanti dešimtys metrų virš upės! Išgaubtos arkos, juvelyriškai nutekinti varžteliai ir sriegeliai, dailiai nutašyti akmenys, suleisti vienas į kitą. Nuostabu.

Būtent po šiuo tiltu ji pagimdė, po kokių, kas ten žino, turbūt devynių mėnesių nuo jų pažinties, savaitė šen, savaitė ten, kas skaičiuotų kiekvieną akimirką plūstančiame meilės ir harmonijos sraute, pradžioje iš jų tryškusiame kaip geizeris.

Tolumoje virš išdžiūvusio kraštovaizdžio žvilga jūra, apačioje – Prancūzijos upė, vėl sugerianti jų sielų atspindžius, traukianti juos į dugną, tarp akmenų, arčiau gličių gumulų.

Ji atplėšia žvilgsnį nuo kelio, dėbteklį į tą jo nosį, styrančią jų kelionės rodyklę, žvilgteli atsigręžusi į berniukus, į miegantį mažylį, saldžiai atkištu žanduku, ir į vyresnėlį, kuris susimąstęs žvelgia laukan. Ir jai taip liūdna! Ir taip nuostabu!

– Ei! O gal dabarties akimirka yra vienintelis egzistuojantis dalykas!

– Žadėjai, kad liausies.

– Nėra jokio dangaus nei pragaro, niekur ir niekada nebuvo, prisiekiu tau.

– Vėl užsivedei.

– Gyvenimas toks gražus! Liūdnas ir gražus! Tai vienintelis dalykas, kurį žinau!

– Kad tau į mane nusispjaut – okei, bet, dėl Dievo meilės, pagalvok apie vaikus!

– Dabartis yra vienintelis egzistuojantis dalykas, rimtai! Dabar tai supratau!

– Žiūrėk, paskutinis pasirodymas, ir važiuojam namo, o ten tave nuvešiu į kliniką, jei kitaip negali. Kaip ta tavo koja? Sakei, kad paskauda.

– Tinsta!

– Nuo ko tau taip pasidarė?

– Nežinau. Nuo gyvenimo.

– Žinai, su tom adatom menki juokai.

– Truputį tinsta, tai jau tikrai.

– Klausyk, šiaip ar taip, geriausia negaluoti gimtinėje. Rasim kokią superinę privačią kliniką, tavo tėvelis apmokės, ką manai?

– Nesąmonė, kaip tada bus su berniukais?

– Kaip kaip, aš pasirūpinsiu.

– Prisiek Dievo Motina.

– Ramiakas!

– Ne, prisiek, kaip turi būt.

Dundėdamas, nes prieš tą geltoną gaubrį turėjo pristabdyti, bet nepristabdė, nuvažiavo nuo tilto ir lekia asfaltuotu keliu, palei krūmynus, besisveriančius iš betonu sutvirtintų krantų.

– Ei, prisisek diržą. Kaip tu be diržo? Prisistatytų policėjai, tai neišsivaizduoju, iš kokių pinigų mokėtume baudą.

Tik dar abu dėl visa ko apsidairo.

Tada jie naktį klaidžiojo po apylinkes, juk vienas kitam buvo prisiekę, kad į artimiausią ligoninę ir iškart į gimdyklą važiuos tiesiai, ir važiuos laiku, bet viskas apsigvertė aukštyn kojom.

Pro langus, per lietaus čiurkšles jis stebeilijo į kelio rodykles, ji mykė, sudėjusi rankas ant išsipūtusio pilvo, matyt, jie

pravažiavo reikiamą posūkį, paskui ir kitą, tik po tiltu pamatė raudoną švytėjimą.

Jis sustojo ir išlipo. Pasiklaus. Ji sunkiai išsiropštė iš paskos. Jis vijo ją atgal į mašiną, ji nepasidavė. Abiem turbūt reikėjo pailsėti nuo tos suvaržytos erdvės, sklidinios vaitojimo, riksmų, ji žūtbut norėjo įkvėpti oro. Na, šiaip ar taip, baigėsi benzinas.

Jis prilaikė ją, ir abu per purvą nuklampojo po tilto arka. Kelias buvo aukštai virš jų. Iškart po pirmąją arka pamatė krūvą kartoninių dėžių. Ji klestelėjo ant žemės, toliau eiti nebegalėjo, dabar bent jau tas kartonas buvo po nugara.

Ji ištiesė ir išskėtė kojas, pamėgino nusiplėšti sijoną, jis nutraukė drabužius nuo jos drebančių klubų, pieno pritvinkusios krūtys tarsi pūslės šokinėjo sulig jos kvėpavimo ritmu, jis suvyniojo džemperį ir pakišo jai po galva – ir gerai padarė.

Ji raitydamasi nirtulingai trunkė pakaušį į tą pagalvę, o jos riksmas, iš tiesų žvėriškas, ataidėdavo atsimušęs į metalo arką.

Jis stengėsi neakinti jos žibintuvėlio spinduliu, o gal net nenorėjo matyti jos iškreipto veido; lūpų kampučiuose pasirodė seilės. Ji vis klykė, o pabaisiškas jos pilvas pūpsėjo tarsi gumbas.

Jis klūpojo prie jos kojų, nukreipęs prie galvos pritaisytą žibintuvėlį į besiveriantį kruviną plyšį, kuriame pasirodė galvutė. Laukė, pasiruošęs priimti vaisių. Galvutė išniro. O paskui lengvai išslydo. Lyg kokia tvirta ranka būtų mygusi didžiulį pilvą ir išspaudusi jo turinį laukan. Naujagimis minkštai žnektelėjo jam į riešukučias. Jis veikiau pajautė, nei pamatė virkštelę. Pirštu atskyrė ją nuo kraujo ir gleivių gumulo, tada perpjovė lenktiniu peiliu. Žiūrėjo į kruviną vaikelį. Berniukas – susiprato. Mažuoju pirštu išvalė jam iš burnytės gleives. Mėgino nušluostyti mažutes tarsi lėšiai akytes, ir vaikas knirkstelėjo. Paskui pratrūko rėkti.

Turbūt todėl jis negirdėjo žingsnių. Nei balsų. Jau nebelijo taip smarkiai, tačiau jį buvo apkurtinęs berniuko riksmas.

Jie artėjo prie jų iš patiltės gilumos, iš kitos statinio pusės.

Sonia gulėjo ant dėžių parietusi kojas. Iš beformio pilvo dar nebuvo išėjęs visas skausmas. Ko gero, stipriausias jau nulsūgo, bet mėšlungis vis dar perkreipdavo veidą.

Atėjusieji – juodi vyrukai – apsupo juos. Buvo apsirengę džinsais, neperpučiamomis striukėmis. Vienas jaunuolis pasišvietė žiebtuvėliu, kitas nukreipė žibintuvėlį į mažylį tėčio delnuose.

Bejėgišku, nuostabos kupinu mostu jis pakėlė jį atėjūnų pušėn, beveik atsiprašydamas išsišiepė. Mirksėjo, kad jo neakintų. Sūnelis, vis garsiau verkšlenantis, tilpo delne, o tėvas kitoje rankoje laikė lenktinį peilį.

Senis žilais plaukais, kuokštais krintančiais ant veido, perbėgo šviesos spinduliu per susirietusį kruviną kūną. Vyrukai susispietė į krūvą, kažkas susijuokė. Iš patiltės glūdumos ir tamsos artėjo kiti, jų padai klapsėjo į akmenukus, vėjas atnešė lietaus gūšį, žmonės murmėjo ir kalbėjosi. Tėtis klūpodamas ir glausdamas prie savęs sūnelį pagalvojo, kad visi garsai yra gamtos darbas, kad visuotinumą gieda savo simfoniją ir atvirai džiaugiasi bei pritaria jiems.

Bet čia buvo žmonės. Taigi jis pakilo ir atsitokėjęs, kad vienoje rankoje laiko atlenktą peilį, šlapią nuo virkštelės gleivių ir kraujo, nukreipė jo smaigalį į atėjūnus.

– *Sa va.*²¹ – paklausė jo kuokštais apžėlęs seneliukas.

– *Sa va bjan!*²²

– *Šak om porte l kuto!*²³, – pareiškė žilagalvis ir paėmė peilį jam iš rankos.

Ją apspito moterys. Už jų viena prie kitos spaudėsi mergaitės, visas spiečius. Apstojo ją, kišo po galva megtinius, glostė ir

²¹ *Ça va?* – Kaip sekasi? (pranc.)

²² *Ça va bien.* – Viskas gerai. (pranc.)

²³ *Ce couteau je vais emporter.* – Tą peilį aš atimsiu. (pranc.)

čiupinėjo įsiskaudėjusį kūną. Jos turėjo vandens, pakako poros paliepiamų ir jauniausios nutipeno į tamsą po tiltu.

Jis priėjo prie jos. Berniuką švelniai laikė delnuose. Primerkusi akis ji stebėjo aplinkui kirbančią šutvę. Tačiau jos veidą vėl trūktelėjo mėšlungis. Ir dar kartą.

Jis spoksojo į Sonią, ir vėl pasigirdo tas jos riksmas. Pilvas virš lyties vėl ėmė pūstis kaip maišas. Ji krūpčiojo, rėkė ir skėtė kojas. Burbančių pagalbininkų pulkas ją ramino, laikė už rankų, šluostė kaktą.

Jis manė, kad nesugebės pajudėti, bet jį pergalėjusi jėga pastūmėjo prie jos, prie to spiečiaus. Tarp moterų žastų ir alkūnių jis matė, kaip ji plačiai praskečia šlaunis. Iš jos kūno veržėsi dar viena galvutė, dar vienas vaikas rengėsi ateiti į pasaulį.

Tada tie žmonės jiems pagelbėjo. Smarkiai pagelbėjo. Savo stovykloje jie turėjo vandens, karšto vandens, tiek, kiek reikėjo. Tie jų murzini vaikeliai apsiėjo be vienu kitų maudynių. O kažkas galiausiai prisiskambino ir į ligoninę.

Į kelionę jie išleido Sonią įdavę pilną žindymo buteliuką, dražučių, svetimšalės vatos gumuliukų, citriną ir gausybę mažučiučių saldžių uogų, šiems gimdytojams iki tol niekada neregėtų. O senukas tėčiui į ranką įbruko lenktinį peilį – tai buvo vienas paskutinių draugiškų gestų. Nuplautą, sutvarkytą. Taip, tada viskas baigėsi gerai.

Šį kartą tiltą pervažiavo be nuotykių, jis dingsta jiems už nugaros kažkur išdžiūvusio kraštovaizdžio tolumose.

– Žėk, tu pasakei „negaluoti“? – tęsia Sonia užkimusiu balsu, veikiausiai pranašaujančiu tolesnius nemalonumus. – Bet tas žodis kaip iš antro pasaulinio laikų, taip niekas nebesako! – aiškina ji ir čiupinėjasi po striukelę, grabalioja sijono kišenėse, ieškodama savo narkomanės reikmenų.

Tėtis kaipmat jai paaiškina, kad jos dabartinis įsitikinimas,

neva apsirūkiusi sąmonė yra imlesnė, atviresnė džiaugsmui ir geriau jaučianti žmogaus likimą nei sąmonė to, kuris nieko nuodingo nevartoja, nėra objektyvus, bet tiesiog eina koja kojon su jos įpročiu.

– Pezi kaip senis! Aš, blyn, namie galėjau tokių tiesų klausytis!

– Bet tu irgi sensti, nemanyk. Rytais vos įžiūriu tavo akį per plyšiuką. Tik svaiginiesi ir storėji.

– Ką čia paistai? Man tik koją skauda!

– Klausyk, tau nepavyks išsisukt, nemanyk. Niekam nepavyksta. Su šituo nieko nepadarysi!

– Nekrušk man smegenų!

– Ir ištiesai skundiesi, nepastebėjai? Anksčiau irgi taip nebūdavo.

Kadangi ji, kaip buvo galima tikėtis, vėl išsitraukia sidabrinę tūbelę, jis išplėšia ją jai iš rankos ir šveičia kažkur į mašinos gilumą.

Ji iškart jam užvožia. Tačiau jis sugeba mikliai išsisukti nuo kirčių. Prie riksmo irgi visi pripratę, normalus žmogus, jos nemalonės pjūklo užkabintas, sustingtų kaip stabo ištiktas. O jie tik suskliaudžia vidines ausytes. Tėtis staigiai pasuka vairą, išvengdamas patrakusiai gestikuliuojančių priešais atvažiuojančių vairuotojų, kurių paveikslai susilieja į užmarštyje dingstantį gniutulą, kai ji palinksta atgal, apsikabina berniuką ir priglaudžia galvą prie prakaituotos jo kaklo duobutės.

3. Šarlevilis, *les poètes maudits*²⁴. Kaip gauti maisto atsargų. Pasirengimas pasirodymui. Brilė, ir pirmyn. Į Miuncheną. Zoščenkos galas. Į flegmatikų šalį.

– Žinai, ką rašė Šarlis Bodleras? Kad, atseit, belgai ne žmonės. – Tėtis šypsosi per langelį saujelei organizatorių neperšlampamomis striukėmis, kurie juos gena į vietos kultūros namų automobilių aikštelę.

– Ir dar esą Belgijoje jam pasidarė nebeskanu rūkyti, bet ką gi, teko; taigi buvo dar nemaloniau, – aiškina tėtis šeimai per išvyką į pasienio prekybcentrį.

– Užsiimk juo, – jis mosteli petimi link vyruko, kuris slenka tarp lentynų iš paskos, nenuleisdamas akių.

Mama su mažyliu glėbyje, o berniuką vilkdama už letenėlės, nuvysta apsaugos darbuotojui į glėbį, ir kol tarptautinės komunikacijos priemonėmis išsunkia „Vandens!“, o iš akies jai varva artistės ašaros, tėtis prašvilpia tarp kasų ir už parduotuvės kampo apdalina šeimą šveicariškais šokoladukais, mažutėmis superdešrytėmis ir plastikiniais vitaminizuotų sulčių buteliukais, suslėptais maišeliuose, kuriuose oficialiai turėjo būti tik kruasanai, už kuriuos jis, be abejo, sumokėjo. O kai iš klešnių iškrato mažyčius „Jim Beam“ ir „Jack Daniels“ buteliukus ir berniukams paaiškina, kad šie skirti tik jam, mama paprieštarauja.

– Stebiuosi, kad prie kasų dar neįtaisyti varteliai kaip oro uostuose; na, po kurio laiko įtaisys, o dabar mums viskas bus *bene*²⁵.

– O kur išvis esame? – klausia Sonia, pati purvina kaip maurė, paseilinta nosine valydama šokoladu išterliotą berniuko veidą ir po abiem pažastimis spausdama po pakuotę vystyklų.

²⁴ Prakeiktieji poetai (pranc.), XIX a. prancūzų literatų grupė.

²⁵ gerai (it.)

– Šarlevilyje, – paaiškina tėtis ir iškrato iš rankovių dar porą įstrigusią skardinėlių su žuvies konservais. – Ant kameros užmetu apatinius, – pasakoja, – išmokau to dar prie sovietų. Turėjau draugelį, tai kai tas užeidavo į lenkišką arba vengrišką valiutinę parduotuvę su šortais, lauk išeidavo su trejais džinsais, o mes juos už kampo parduodavom ir savaitę neišsiblaivydavom. Olialia, jaunystė!

– Kelintą šiandien mūsų pasirodymas?

– O vėliau Niujorke turėjau pažįstamą, kurio palte buvo įsiūtotos specialios kišenės, tai jis ten slėpdavo pavogtas knygas ir, pavyzdžiui, didkepsnius. Kartą šalia brangaus fotoalbumo paslėpė kepsnį, nušvilptą iš šaldiklio, kvailys. O aš gyvenau su mergina, tai kai pakepiau jai tos mėsos, ėmė raukyti nosį. *Stolen steak?*²⁶ To tai nevalgysianti. Jai tai atrodė tikra vagystė.

– Mergina?

– Viena iš tų, kurias sutikau, kai dar nebuvai gimusi.

– Hmmm.

– Eik jau, jos buvo tik paklodės, su kuriomis treniravausi, iki tave sutikdamas. Kad būtum patenkinta! Aš tai visada vogiau tik maistą, tik trupučiuką, nes pats nieko neturėjau. Mano herojus buvo Gavrošas. Scenos, kai jis apvagia gulbę, kad pamaitintų du pasimetusius broliukus, nepamiršiu visą gyvenimą. Kada nors ją suvaidinsim! Bet jūsų karta Viktoro Hugo nebeskaito, ir aš nesistebiu.

– Tu suplaki viską į vieną krūvą.

– Tikrai taip, bet viskas ir yra viena krūva.

– Jau sakei!

– Tai nepyk!

– Keiskim temą.

²⁶ Vogtas kepsnys? (angl.)

– Kodėl?

Per sietą automobilyje jis mamai pasiūlė, kad Šarlio Bodlero gimtinėje ant scenos jie visi galėtų suskelti Meistro eilėraščių „Dvėseną“; vaidmuo tektų jai, o berniukai sukiotųsi aplink, vaidindami muses, kol jis deklamuotų, bet deklamuotų perteikdamas viltį. Ji jį pertraukė: Šarlevilis yra kito didžio poeto gimtinė.

– Aha, bet juk šitas draugavo su Bodleru, ar ne? Abu buvo žydri kaip debesėliai! Nors kaip aš juos suvaidinsiu – nežinau.

– Ne, čia gimusio mylimasis buvo kitas poetas, – neketino nusileisti Sonia, įsmeigusi žvilgsnį į mobilųjį telefoną.

– Ai, spjaunam, visi jie buvo prakeikti.

– Kaip išmanai!

– Aš juk negaliu visko prisiminti, – burba tėtis, – be to, mums neleido studijuot, supranti? Ne kiekvienas gimė aksominiu vaiku²⁷! Su šitiek privalumų. Tiesiai į laisvę! Aksominės revoliucijos vaikas, Sonia, – tai tave turiu minty!

– Klausyk, ar tu bent vidurinės atestatą turi?

– Tai aišku, ir dar kokį gražų, kažkur lagamine esu pasidėjęs.

– Che che che!

– Tik kad mane paskutinėje klasėje užspaudė, nesakiau?

– Kas?

– Saugumiečiai, aišku. Anksčiau taip būdavo, juk žinai...

– Baik. Aš apie tai žinau iš tėvo.

– Tikrai?

– Tik jis buvo kitoj pusėj.

– O paskui beprotnamy atradau save per meno terapijas. Ten buvo tokia sesutė, tiksliau, jų ten buvo daugiau, jos man nešiojo

²⁷ Aksominė revoliucija – 1989 m. politinis demokratinis perversmas Čekoslovakijoje.

knygas, ir uždraustas, ir džiaugdavosi, kai deklamuodavau. Ir viena gydytoja, tikriau, psichologė, irgi nuolat mane palaikė.

– Aha, vėl tas pats per tą patį.

– Iš esmės ji virto mano belaisve. Bepročiai eidavo pasivaikščioti, daryti mankštelių, žaisti stalo teniso ir kito tokio tipo mėšlo, o ji mane nuo to atleido. Ištisai sėdėdavom jos kabinete! Buvo labai smagi!

– Tai vis dėlto gerai ten buvo.

– Svarbiausia, nenorėjau eit į kariuomenę. Kas žino, kur mus būtų ruskiai pasiuntę! Į Afganistaną? Į Lenkiją?

– Išsisukai...

– Na, šiandien jau galiu tau papasakoti, esi suaugusi. Ji, pasirodo, tik su manim patirdavo orgazmą, taigi išvis nenorėjo manęs išleisti. Paskui jau ėmiau jaustis suvaržytas.

– Vargšiukas!

– Rimtai buvo baisu, bet visada gali rasti ką nors, kas tau pagelbės. Tai ir yra karo menas.

– Eik tu, koks dar karas? Šiais laikais? Mano tėvas tai... Klausyk, tie pampersai – jėga. Turbūt man juos davė manydami, kad ir aš beviltiška pabėgėlė.

– Eik tu, kur jau! Kokia dar pabėgėlė! Visos moterys jų čia gauna. Turtinga šalis.

– Manai?

– Aha.

Tuomet tėtis lenda į bagažinę, už miegmaišių ir dėžių su daiktais, ir šūsnies knygų minkštais viršeliais, ir dėžių su kuniškomis sriubomis, ir viryklės – už visko, ką jie ten susikrovę, atsiverčia kažkokį sąsiuvinį ir kraiglioja, kraiglioja.

– Šita mašina jau kaip reikiant nuvažiavusi. – Tėtis paplekšnoja prietaisų skydelį, kol jie švilpia autostrada dejuojant amžiniems vėjams, įsiremusiems į malūnų lopetas, kurios bjauroja pelkėtos

plynės vaizdus... – Turbūt jau tau sakiau, kad gavau pinigų ratams, kai čekai stojo į NATO ir į ES. Tada visur važinėju su eilėraščiais, visur mane kvietė, nes prie bolševikų buvau uždarytas į kaliūzę, uždarytas už savo pasipriešinimo poeziją. Va tada tai buvo turas, eik tu sau! Ką gi, daugiau tokio nebebus!

– Jau pasakojai tūkstančius kartų. Kad tada visi tave garbino...

– Jiems buvo įdomūs kelmai iš Rytų, tai buvo dar prie Havelo, supranti?

– Na va, o dabar jau viskas kitaip, ar ne?

– Hm.

– Dabar jau turim problemų, ar ne?

– Na, scena pasikeitė, tai aišku, sumažėjo spontaniškos ir bi-tnikų kūrybos, sakyčiau, dabar visur tos prakeiktos komisijos. Milijonas imeilų dėl kiekvienos smulkmenos! Ir etninė reikalo pusė mums visai nepalanki, jei leisčiau sau šiek tiek sarkazmo.

– Nesąmonė, abu pastebėjom, kad mūsų niekur nebekviečia antrą kartą.

– Ei!

– Manau, jau esam pavargę.

– Suprask, vienas dalykas yra sukalti poezijos vakarą, o kitas – sugalvoti pjesę visai šeimai. Kad būtų aišku ir prasminga, supranti? Be to, mano poreikiai anais laikais buvo visai kitokie, nieko nepadarysi!

– Nemalk nesąmonių. Buvom labai populiarūs, kai aš buvau su pilvu, o dabar dažnai kaip tik dėl vaikų visi užsiraukia. Gal tu ne toks jau ir genialus?

– Ei, žiūrėk, kur mes! Apsidairyk kaip reikiant... pameni?

Jie skrieja palei autostrados ženklus link Briugės ir Damės. Nereikėtų jai siūlyti kaip reikiant apsidairyti, juk būtent čia jos akis liko pakibusi ant sūnelio alebardos.

O buvo taip.

Jis kaip tik gulinėjo bagažinėje, gaudydamas idėjas, bet jam

nušvito tik tada, kai ji išguglino, kur jie esantys, tai yra kur būtent vyksta šis festivaliukas. Olandijos pietuose prie Brilės, sukilėlių gežų festivalis...

– Tai tokiu atveju viskas paprasta, – pranešė jis jai ir berniukams. – Būtent Damėje mirė Tilis Ulenšpygelis²⁸. Pagrindinės mokyklos programoj tai buvo pateikiama kaip olandų liaudies išsilaisvinimo nuo uzurpatorių kova, taip paremiant komunizmo įtvirtinimą. Skaičiau apie juos dar būdamas berniukas psichinės vaikų skyriuj. Gezai? Šiandien lengvai prasisuksim!

Ji skrajojo po sceną apsigaubusi apsiaustu, kurį jis padarė iš už vietinio prekybcentrio rasto trąšų maišo, prakirpęs jame angas, ir kuris tobulai priminė inkviziciją, nes ji vaidino tironą Albos hercogą ir, apsvaigusi iki debesų, tiesė nagus į berniukus – narsiuosius gezus.

Berniukas pliekė būgnelį, laikydamas ginklą parengtą, o mažylis buvo pakabintas virš scenos tradiciniame medinės klumpės formos lopšelyje ir vaizdavo Nyderlandų ateitį; tuo metu tėtis, pasikišęs sūrio kepalą po liaudiška palaidine, pasiskolinta iš rekvizitų meistro, įkūnijo galingąjį Tilį Ulenšpygelį. Ir kol jis rėkė karinę gežų dainą:

Albos hercogui ištraukykite žarnas,
Žarnom karškite hercogui sprandą!

... berniukas smeigė mamai, ta susverdėjo, griuvo ant jo alebardos ir, neskaitant išdurtos akies, dar kaip reikiant susitrenkė šonkaulius, kai staugdama raitėsi ant grindų.

Na, o šįkart jie dėl šventos ramybės tik pravažiavo pro šalį ir toliau mynė per Vokietiją, zigzagais išsisukdami nuo buvusių savo žiemojimo vietų, nes vietinės valdžios biurokratai čia

²⁸ Viduramžių olandų ir vokiečių legendų, padavimų komiškas personažas.

tykojo berniukų, be to, vienas draugiškas skvotas, viena iš vietų, kuriose jie buvo įpratę ilsėtis ir pildyti itin mozaikišką berniuko mokyklos lankymo statistiką vadinamuoju namų mokymu, visiškai sudegė, kitas buvo paverstas *youth hostel*²⁹ nepilnamečiams keliautojams milijonieriams, viename iš kultūrhauzų³⁰, kuriame tėtis turėjo pažįstamų nuo geležinės uždangos kritimo laikų, šiuo metu veikė iš Egipto, Alžyro, Turkijos, Sirijos pabėgusių rašytojų bendrabutis, o ir kitose vietose, kur anksčiau būriavosi meno mėgėjai iš Rytų Europos, naują prieglobstį rado būtybės, pakliuvusios į tikrą bėdą; vietoj vienos alternatyvios fermos veikė visiškai nauja feministinė zona NO MAN – NO PIG PLACE³¹, o tai pirmą akimirką Sonia pradžiugino, bet paskui ji vis dėlto apsigalvojo. Kitame dailiame miestuke jie prisiplakė prie triukšmingos demonstracijos, nors ir nežinodami, dėl ko piliečiai protestuoja, bet kai keli vietiniai nusprendė apversti jų nesitraukiantį trantą, nekreipdami dėmesio į vaikus, tėtis visgi įjungė atbulinę pavarą ir jie važiavo toliau, o mažytėse aikštėse ir parkeliuose, kur anksčiau kartu su panašiais į save keliautojais žvalgydavosi, su kuo būtų pakeliui, dabar rikiavosi eilės bėdinų pabėgėlių, kuriuos saugojo besišypsantys dvimetriniai šviesiaplaukiai mėlynakiai policininkai ir kareiviai, iš visų jėgų žarstantys gerumą.

Sonia kartais neištverdavo, iš aktorinio įpročio užsimaskuodavo ir patraukdavo į tą minią, ir jei kitos damos jos neišėsdavo iš eilės, parvilkdavo į mašiną kokių nors produktų ir higienos paketėlių, o kartais ir valymo priemonių, kurių panaudoti vis dėlto nesugebėdavo.

Bet tik Miunchene jie susidūrė su tikromis bėdomis.

²⁹ jaunimo viešbučiu (angl.)

³⁰ *Kulturhaus* – kultūros namai. (vok.)

³¹ Ne vyrams ir ne kiaulėms. (angl.)

Senajo šlovingojo festivalio FREIES THEATER³² komisaras pirmiausia iš jų pareikalavo atvykti į darbo pokalbį ir repeticiją, tik tada apsisprendęs, į kurią festivalio, šįkart vykstančio, savaitę aišku, Viljamo Šekspyro mirties keturių šimtų metų minėjimo proga, kategoriją jie bus įtraukti ir ar išvis bus įtraukti; tai buvo svarbu, tai reiškė pinigus.

Prieš save ant stalo komisaras pasidėjęs atvirą metalinę kasos dėžutę, kurioje įvairiomis spalvomis šviečia ES banknotai. Vyrukas dailus, jo dantų spindesys su greičiausiai pagal užsakymą siūtų batų laku skamba harmoningu akordu, o tai abu apšiučius aktorius šiek tiek dirgina. Komisarui ant kaktos krinta meniška garbana, ir kalbant apie literatūrą jo akys apsitraukia plonyte svajingos nuostabos plėvele. Žvilgsnis miglotas, ties niekuo nesustojantis, gal net helderliniškas – entuziastingai pašnibžda tėtis mamai.

Pro plačiai atvertą kabineto pirmame aukšte langą atsiveria vaizdas į kitas aktorių trupes – repetuojančias ar dykinėjančias. Totorių grupė „Krymo aušra“ kaip tik pasinėrusi į apšilimą. Ansamblio „Aštrusis tėvo kardas“ gruzinai buria savo aštriaisiais instrumentais. Ten linksma ir triukšminga, nes į kiemą renkasi droviai besišypsantys afganistaniečiai su turbanais ir spalvingais apsiaustais ir keletas čėčėnų iš pabėgėlių eilės, vinguriuojančios per aikštę. Akivaizdžiai susidomėjusių tarptautinių atžalų malonumui savo varinius akordus kaip tik barsto tikrų Ukrainos liaudies trimitininkų grupė. Bet tėčiui ant kaktos sublizga prakaito lašai.

– Kodėl mes turėjom apie savo dalyvavimą elektroniniu laišku pranešti prieš mėnesius ar prieš metus, aš gi čia, po velnių, vaidinau jau daugybę kartų!

³² „Laisvasis teatras“ (vok.)

- Na va, o jis sako, kad turėjom, ir ką tu jam.
- Viešpatie tu mano! Užtekdavo laiku atvažiuot. Ir būdavo laimingi! Taigi visi mane čia pažįsta!
- Turi minty, kad tai buvo Havelo laikais, ar ne?
- Na, tada gal vis dėlto buvo mažiau trupių, – tramdosi tėtė.
- Ir dar jis prašo paaiškinti, kokiais sumetimais „Žiemos pasakos“ herojus yra Protėvis Čekas³³.
- Na, kai Antigonas atkanka iki Čekijos krantų, junga juk sušunka: „Dėmesio! Šiame krašte tyko plėšrūs žvėrys!“ Tada ir išlenda Protėvis Čekas!
- Jam kažkas nepatinka.
- Na, tai labai alternatyvu. Bet juk mes čekai, o tai vienintelis Šekspyro gabaliukas apie čekų žemę, todėl neabejotina. Mes turime teisę!
- Sako, kad jam taip neatrodo.
- O tu teisingai išvertei?
- Tai aišku!
- Klausyk, pasakyk jam...
- Gal jau nebestatykim savęs į dar kvailesnę padėtį? Viskas, einam.

Kaip tik tuo metu kultūrhauze pasigirsta siaubo klyksmas. Riksmiai drebina visą pirmą aukštą, pripildo ir kabinetą, kuriame jie stovi prieš komisarą. Šis taip pat sunerimsta, linkteli jiems, ir visi puola pro duris.

Vaizdas, kurį jie išvysta gretimame kabinete, priverčia Sonią ranka pridengti berniukui akis.

Pasaulinio garso ir visų gerbiamas Šekspyro dramų aktorius, rusų genijus Zoščenka, geriausiai žinomas kaip Makbeto,

³³ Protėvis Čekas, arba Bohemas, – legendinė slavų mitologijos asmenybė, įkūrusi Čekiją ir tapusi šalyje apsigyvenusios tautos vadu.

Kalibano ir Henriko IV³⁴ vaidmenų atlikėjas, guli lovoje kraujo klane. Krūtinėje styro durklas. Menišškai iškalinėta ginklo rankena dar virpa. Komisararas surinka ir iš kišenės išsitraukia mobilių telefoną. Prie atviro lango susispiečia visas kiemas, ir prasižeda nesibaigiančios aimanos.

– Jie mūsų nenori! Gali būti, kad tas viršininkas pats gyvenime yra ką nors perskaitęs, – įgelia mama, kai jie žingsniuoja išilgai tepalo dėmių per automobilių aikštelę. – Ir turbūt sugeba atpažinti smirdantį paskvilį!

– Tiesiog šitam tipui postmodernūs, alternatyvūs, multikultūriniai metodai nieko nereiškia!

– Tai jau paseno!

– Šiaip ar taip, nesąmonė. Bet dėl to Zoščenkos tai žiauru, ar ne? Manai, festivalis bus atšauktas?

– Tu galvoji tik apie save. Vargšas Vitalijus Semionovičius, gal jis šeimą turi. Kaip manai, kas tai padarė?

– Sunku pasakyti. Tuo labiau kad su rusais niekada nežinai! Gal jam kažko pagailo, gal apėmė melancholija, na ir... Aš jį irgi mėgau.

– Nebūtina iš visko šaipytis. Man kartais tam nėra nuotaikos! Ką dabar darysim? Jėzau Marija, pinigai baigėsi!

– Netark Viešpaties vardo be reikalo. Nebūtina. Ir gal bus apreikštas stebuklas.

– Tu mane knisi, kad ir ką sakytum! Tu niektauza ir egoistas, ir manipulatorius!

– Ką tu...

– Ir alkoholicas, ir juokdarys, ir pamišėlis!

– Ir man kartais būna liūdna, nemanyk.

– Jėzau Jėzau, tada Trenčyne, „Pohodoje“, man sakei, kad esu

³⁴ W. Shakespeare'o dramų personažai.

pati geriausia! Kaip gražu buvo. O aš taip tavim tikėjau!

– Bet juk tai buvo tiesa!

– Auuuuu, ak, ak!

– Ei, Sonia, visuomet įsivaizdavau, kad „Žiemos pasakoje“ tą frazę apie čekų žemę, vaidindamas jungą, sušuks mūsų sūnelis!

– Ką?

– „Atsargiai! Šiame krašte tyko plėšrūs žvėrys!“

– Jėzau Marija! Kad mūsų berniukas šitai sušuks?

– Kad prakalbs. Gal tiesiog panorės!

– Kad tik taip būtų! – Sonia pravirksta ir suklupusi apsikabina berniuką. Verkia tiesiai jam į kaklą.

– Ei, Sonia, tie pabėgėliai iš subombarduotų namų, išžudytų šeimų, kai kurie randuoti nuo kankinimo, vargšeliai, nežino, kas bus... O mums juk viskas gerai!

– Eik po velnių!

– Važiuosim į Budapeštą, o paskui į Slovakiją, gerai, Sonia?

– Ką?

– Slovakija – jau beveik namai. Iki Sazavos³⁵ liks tik gabiliaukas. Aš gi tau pasakojau, kad mano tėtis ir brolis ten įkūrė pagarsėjusį motokrosą, tas motociklų varžybas.

– Pasakojai tūkstantį kartų, koks mažas buvai vargšiukas.

– Mes su broliu kluone be perstojo mušėmės. Jis gerokai vyresnis. Abu su tėčiu kluone laikė motociklus.

– Jis jau tikriausiai visiškai senis! Bus tau prieštvaninės varžybos!

– Nebijok, Poržičės prie Sazavos³⁶ motokrosas – aukšta klasė! Rimtai, iki šiol.

– Tai aišku.

³⁵ Upė Vidurio Čekijoje.

³⁶ Miestelis Vidurio Čekijoje.

- Norėčiau viską parodyti berniukams.
- Rimtai?
- Lipk pirma... Leisk, palaikysiu tau duris. Berniukai, ei, ko malatės, viens du, sėskit ir taisykitės! Važiuojam į Slovakiją, namo!
- Namo, ane? Čia tik tu iš Čekoslovakijos, senoli, – tęsia Sonia jau sėdėdama mašinoje.
- O ką, man visada bus gaila, kad su slovakais išsiskyrėm. Matai, aš iki mirties būsiu čekoslovakas, o mano vaikai jau tik čekai. Kaip ir tu. Koks jausmas, kai esi tik čekė? Nesijauti nuskurdinta?
- Kodėl?
- Emociškai iki šiol suvokių Čekoslovakiją kaip savo tėvynę. – Jis trinkteli kumščiu į kapotą, nusispjauna pro langą ir spusteli klaksoną.
- Kodėl?
- Aš taip pripratęs.
- Bet iš esmės tai dzin, pasakyčiau.
- Ir būtum teisi.
- Ak, ak!
- Prašau, nebeverk. Išgąsdinsi berniukus, nėra ko žliumbt.
- Bet man tai padeda.
- A, jei taip – tai aišku.
- Jau net paverkt negaliu.
- Gali.

Lietaus virvės pliekia į langus. Upeliukas prie pat poilsio aikštelės nebesuima vandens, putoja, šokčioja betono vagelėje, srovė banguoja vis atplūstant vandeniui.

Apsimiegojusi Sonia niūkteli tėtį susivėlusia galva.

– Tai važiuojam?

Negalėdama patikėti, ji žiūri į banknotų ryšulėlius: mėlynus, rausvus ir žalius, geltonus ir violetinius, kuriuos jis gniaužo

delnuose. Jos žvilgsnis nukrypsta į grindis, ten guli kasos dėžutė.

– Dabar tai susimovei, beproti.

– Ne ne, niekas nenukentės! Jie šimtu procentų apsidraudę. Jei jau viską iš anksto garantuotai susitaria, tai tokius dalykus išmano, nebijok!

– Tave uždarys!

– Kur tau, viską užglaištys.

– Manai?

– Atsimink, kaip ten viskas atrodė. Vien kenčiančios tautos.

Tikrai niekas nieko netirs!

Jis atidaro langą ir šveičia tuščią kasos dėžutę į upelį.

Jam ant kelių, užklojęs apiplyšusius sąsiuvinius, ištiestas žemėlapis.

– Mums reikia per Vengriją, ten galim surengti pasirodymą, aš ten žinau, kas ir kaip.

– Taip?

– Tai aišku, vengrai fainuoliai, flegmatikai.

– Manai?

– Pamatysi!

4. Kurortinės akimirkos. Komisaras lipa ant kulnų. Kur paslėpti pinigus. *Keleti pu*³⁷. Ivanas ir Vaska. Drama prie baseino. Plaukikų tragedija. Kas vaidina Otelą? Iš kur išskrido Igis Popas?

AMŽINOJI ŽODŽIO JAUNYSTĖ – MŪSŲ PASAULIS – SHAKESPEARE 400 – BUDAPEŠTAS! – užrašyta ant plakato prie festivalio būstinės, iš kurios ką tik išėjo besišypsantis tėtis.

³⁷ Rytų geležinkelio stotis. (vengr.)

– Mūsų pasirodymas – iškart po „Otelo“, – paskelbia jis šeimai, įbedęs nosį į programėlę, o vėjelis, dvelkiantis nuo Margaritos salą supančios upės, šiaušia puslapius jo rankose.

– Žiūrėkit, čia visur su draugeliais esam miegoję, – sako tėtis, rodydamas į aplinkinius krūmynus. – Na, bet dabar susirasim geriausią savo gyvenime nakvynę, galėsime maudytis duše, kol įkyrės, ir pamatysit, kiek valgysim skanėstų! Vengrų virtuvė puiki!

Mama šypsosi, linksi, kai tėtis pasakoja apie poilsį ir malonumus, kuriais jie būsią apgaubti garsiosiose purvo ir terminėse voniose Budapešto salos širdyje, – pro jas dabar kaip tik ir eina.

Nosis kutena drėgnas, neatgrasus druskingo purvo kvapas, o pro tvoros plyšius jie stebi vandens paviršiuje plūduriuojančius plaukikus. Yra čia ir tokių, kurie vandenyje įsikniaubę skaito; ypatingas vengriškas vanduo į paviršių kelia ir šachmatininkus, besišlapinančius aplink save tarp ilgai apmąstomų lėtų ėjimų... Aikštelėje prie dirbtinės bangų mūšos grupelė, apsitemusi purvu, lipdo ant savęs dar daugiau purvo, o šalia verda mūšis; purvyno žmonės vienas kitą bombarduoja rūgščiai dvokiančiais dumbliiniais blynais. Berniukui nuo viso to klykavimo ir džiūgavimo sukasi galva, visur ant odos jis jaučia sūrų prakaitą. Tolėliau – medinės kabinos, skanėstų pilni kioskai ir, svarbiausia, žalia veja, pilna saulėje besikepinančiųjų ir kitaip besiilsinčiųjų.

– Aach, – sako plačiai šypsodamasi mama, – čia tikrai atsiplūsim. Pasiplaukiosim. O paskui greit greit namo! Berniukai, pagaliau pamatysit gimtąjį kraštą!

– Būtent, – pritaria tėtis, – ir dar kaip reikiant apsirengsime. Tik pasižiūrėk, kaip atrodom!

– Va va, – sako mama.

– Ir pripirksim krūvas dovanų, – tęsia tėtis, – išmesim visus daiktus, kuriuos dabar tąsomės, va pamatysi! Išmesim iki paskutinio kilimėlio!

- Tinka!
- Tik atvaidinam šiandieninį spektaklį, ir drrrrrr...
- Tikrai taip!
- Ir žinai ką, namuose, tai yra Čekijoje, galim įkurti savo teatrą! Ramiausiai!
- Su tuo tai luktelk...
- Aišku, kai pailsėsime, aš viską suprantu.
- O berniukai...
- Žinau, jiems reikia į mokyklą! Ei, dabar galim sau leist geriausius daktarus, geriausią priežiūrą – viską. Tik jau nebijok!
- Taip, taip, – linksi mama, staiga jos žvilgsnis apsiblausia, nutolsta... Jai diegia ištinusią koją, ji tįsia berniuką už letenėlės artimiausio kiosko link, užkliuvusi timpteli jam ranką iš peties.
- Ei, Sonia, čia jie įdomiai su tuo Otelu.
- Sonia užsisakys vyno. Yra atšaldyto.
- Jį vaidina gorila! Man rodos, drąsoka versija, kai baltąją merginą pasmaugia žvėris. Prisėskim, a? Gana karšta. Berniukai, kolos, sultryčių? Užsakykit ir to, ir to! Jei jau sykį čia būnam!
- Ir jie būna. Būna sau prie baseino automobilių stovėjimo aikštelės, iš kur gali užmesti akį į savo kledarą tarp kitų mašinų. Įsitaisę ant suoliuko, gurkšnoja, kramsnoja dešrainius, turkiškus sumuštinis, spragėsius... Kemša skanėstus, kuriuos šįkart tėtis kioske nuperka... Ir kai tik kuris ko nors užsimano, tėtis iškart šoka paimti iš kiosko. Popierių ir likučius jie tvarkingai meta į keraminę šiukšliadėžę.
- Kad jau turim babkių, žiūrėsim tvarkos ir taupysim! – džiaugiasi tėtis.
- Bet tai ta beždžionė... Gal Vengrijoj nėra daug gamtosaugininkų, – svarsto mama.
- Hmm, gal tai dresiruotas žvėris iš zoologijos sodo? Ar cirko.
- Kodėl ne? Gorilos juk protingos!
- Vaikai, klausykit, ką sako mama! Gorilos beveik tokios pat

protingos kaip žmonės. Gal net protingesnės? Kodėl jos negalėtų vaidinti teatre? Mama teisybę sako.

– Juk taip? – džiaugiasi mama, ir jos ranka klaidžioja po sijono kišenes.

– Vaikai, norit kokio nors žurnalo? Mūsų laikais būdavo tik pionieriškas mėšlas, o va jums pasisėkė! Norit žurnalo su maršiečiais ar su indėnais?

– Taigi čia vengriškai, geriau nešvaistyk pinigų...

– Bet paveiksliukai tokie patys kaip ir pas mus. Vaikai, žinot ką? Nupirksiu jums abu. Galėsit pasikeisti. Jūs broliai, tai kad man be jokių peštynių.

– Jėzaumarija! – staiga surinka mama, ir ranka su tūbele šauna jai prie burnos, net suskamba atsimušusi į dantis.

Jie abu jį mato.

Komisaras. Vyrukas iš Miuncheno.

Tuo pačiu kostiumu, lyg būtų iškart nusekęs karštais pėdsakais. Stovi prie jų mašinos. Ir stiebiasi prie lango, spokso vidun. Barbena pirštais į kapotą, pučia lūpas, turbūt švilpauja. Pasištiebęs ant tų savo išblizgintų batų šnipinėja aplink jų ratus. O rankoje laiko mobilųjį.

Jie su tėčiu užsiglaudžia už kiosko. Akimirksniu. Slepiasi už kiosko ir tos molinės šiukšliadėžės.

Mama pritupia, laikydama mažių ant rankų, atremia nugarą į lentinę sieną. Berniukas glaudžiasi prie jos, irgi dirsčioja iš už šiukšliadėžės.

– Sonia?

– Hm.

– Kai tau įskaus rankas, duok jį man!

– Man dabar viską skauda.

– Na, palaukim truputį, jis juk dings, nieko čia baisaus!

– Tai mes turim iškart dingti! Velniai tetraukia tą kledarą, šiaip ar taip, senas, nudrengtas. Tik mobiliųjų gaila. Norėjau

paskambint tėčiui!

– Bet, Sonia...

– Einam į viešbutį, ką? Dokumentus turim, tai kas mums?

– Sonia, kaip čia tau...

– Pinigai pas tave, ar ne?

– Aš juos paslėpiau tam senam „Mobio Diko“³⁸ leidime. Tam aprintam, iš „Penguin“. Blizgančiais viršeliais dar kas nors susigundytų, o Melvilis aptriušęs. O mano „Prestuplenije i nakanizije“³⁹ rusiškai, to tai tikrai niekas neimtų!

– Ką? Tu nepasiėmei pinigų?

– Pasiėmiau tik smulkioms išlaidoms. Ir jau išleidau.

– Negaliu patikėt.

– Ir tam „Don Kichote“⁴⁰ iš „Pigių knygu“ suslėpiau. Ten tai tikrai niekas neieškotų.

Kliuvinėdami jie eina Margaritos tiltu, stumiasi prieš vėją, švilpiantį virš Dunojaus. Akimirką ją užvaldo mintis prisispauti berniukus prie savęs ir šokti žemyn, sijonas plazdėtų... Bet virš Dunojaus kiekvienam tai ateina į galvą, pamano ji.

– Ir tiesiai į stotį! – girdi už nugaros. – Į Keleti! Ten pailsėsim! Nusiprausim! Ten tai esam miegoję šimtą kartų, jokių problemų, mane ten kartą suėmė...

Tėtis šūkaloja prieš vėją, kuris per tilto atramas žeria į juos popierėlius ir dulkes, nes jie jau artėja link krantinės, o tai gerai, nes Sonią gerokai stabdo ištinusi koja.

– Ir kodėl jie tave paleido!

– Tai buvo dar socializmo laikais, manęs jų duomenų bazėse nebus, būk rami...

Per žmonių minią jie prasibrauna iki stoties salės, praslysta

³⁸ H. Melville'io romanas.

³⁹ F. Dostojevskio romanas „Nusikaltimas ir bausmė“.

⁴⁰ M. de Cervanteso romanas „Išmoningasis idalgas Don Kichotas iš La Mančos“.

pro policijos postą, praeina pro humanitarinės organizacijos stendą, įstringa nejudančioje spūstyje, eilė kaip daugiagalvė gyvatė raitosi gretomis po penkis, po dešimt, su vaikais ant rankų.

O jie įeina pro duris ir atsiduria tarp gulinčiųjų, sėdinčiųjų prie ryšulių, abejingų skelbiamiems pranešimams, keleivių skubėjimui... Mus žudė, prievartavo, stuksena raides į savo kompą įsikniaubęs vaikas... Mus vijo, užmušinėjo... Jie sugulę ant sudedamųjų lovelių, turistinių kilimėlių, aplink nesiliaujantis stoties šurmulyš ir bruzdėjimas... Mes prašėme, verkėme... kalnai mūsų neužstojo, žmonės mūsų nepaslėpė... mes bėgome jūra, mes gyvi... stuksena vaikinukas, apkurtintas atvykimų ir išvykimų gergždžiakalbio... O kelias niekur neveda, bet mes esame ant žemės.

– Uiiiiii, – sucypia mama, nes ką tik atvykęs pro šalį skubantis emyras plevėsuojančiu apdaru ir žaliu ryšuliu po pažastimi užmina jai ant kojos...

Šūksniai ir minios triukšmas salę pripildo iki pat lubų, tarytum verdantis vanduo grasintūsi kliūstelėti per stiklinės viršų.

– Aš jums sakiau, kad čia galima pernaktot. Na, ir bent jau esam pavalgę!

– Kvaily!

Pardavėjai aplink juos traukia vežimėlius su sumuštiniais, laikraščiais, keliautojai tempia lagaminus ant cypiančių ratukų, viename kampe svirduliuoja vieniša aukšta žmogysta, styranti virš minios... Berniukas pastebi kažkokį klajojantį neramų karštį to vyro, aukšto senio, žvilgsnyje, taip, berniukui pasirodo, kad jis žvalgosi... į juos. Pamojavo jiems! Berniukas timpteli mamą už sijono. Čiumpa tėtį už rankos. Ir sustoja. Spokso į tą vyrą.

– Džiaugiuosi, berneli, kad tau viskas įdomu. Taip, viską kaip reikiant apžiūrėk! Kas žino, kada vėl čia pateksim.

– Iš kalėjimo, ar ne? – sušnypščia mama.

Aukštasis senis atlimpa nuo kampo, iš kurio dėbsojo į juos,

vingiuoja tarp pabėgėlių, taip, pamažėliais stumiasi virš turbanų, fesų⁴¹ ir kepuraičių tiesiai link jų.

– Kretine, tu taip viską sugadinai! Ir mažylis kaip tyčia apsidirbo...

Mama plūsdamasi ir pykdama, priglaudusi smirdantį mažylį prie krūtinės, tempia berniuką už rankos, taip smarkiai timpteli, kad šiam ištrykšta ašaros, kai ji vos neišnarina jo letenėlės.

Kaip tyčia vienas keleivis vežimėliu, prikrautu konservuotų pomidorų ir paprikų stiklainių, vėl pervažiuoja per skaudamą mamos koją ir dingsta triukšmingoje, tamsioje minioje, kuri kaip šešėlių paradas toliau plinta į visas puses.

– Aūūūū-dingstam-iš-čia-uuooooiiii...

– Sonia, paleisk jį! Sonia! Atsiremšk va į stulpą! Berneli, na nereikia... – Jis šluosto rankove staiga ištryškusias ašaras nuo vaiko smakro, nosies, nuo skruostų. – Verki, nors esi didelis, o tavo mažasis brolis tai neverkia.

– Bet klausyk, jis juk... – pasigirsta iš apačios, kur pritūpusi mama.

– Nagi, imk pavyzdį iš mažojo broliuko!

– Jis juk niekada neverkia, pastebėjai?

– Visi vaikai verkia, ir tu verkei. Ir aš verčiau.

– Bet jis niekada neverkia.

– Tai gerai, vadinasi, stiprus. Stipri asmenybė, sakau tau.

– Manau, kad nemoka.

– Bet tai gerai, ar ne?

– Tai blogai. Labai blogai.

– Tau amžiais kas nors negerai!

Įbeda žvilgsnius vienas į kitą, šalimais, prasiskverbdamas tarp jų, sukuriuoja pabėgėlių minios šnabždesys, balsai iš garsiakal-

⁴¹ Kūgio formos kepurė su kutu, nešiojama Artimųjų Rytų musulmonų.

bių skelbia stotis ar vėlavimus, iš nesibaigiančios eilės ataidi vaiko verksmas, šūksniai, jie susiriejo, taigi ne iškart susivokia...

– Prašyčiau, svarbiausia – nesipykite!

... kad tai buvo ištarta čekiškai. Abiejų žvilgsniai susminga į berniuko užverktą veidą, mama apstulbusi šypsosi, tėtis išsižiojęs... Ieško jo balso, bet jų iki šiol neprakalbęs sūnelis staiga atsiduria galingame juos užklojusiame šešėlyje.

– Mielieji mano, – sako tas aukštas vyras. Kalba bosu, kaip ir būtų galima tikėtis, bet kažkaip glotniai ir minkštai. Diedas su rusvai žilų plaukų kuokštais ir styrančia stambia nosimi stovi prieš juos, apsirengęs blizgiais mėlynais treningais su geltonomis juostelėmis šonuose.

Berniukas spokso. „Tas vyras atrodo visai kaip tėtė“, – šmėkšteli jam.

Tėčio antrininkas rankoje gniaužia festivalio programėlę, perlenktą ties ta vieta, kur išspausdinta mažytė jų karavano ir visos šeimynėlės nuotrauka. Jie su spektaklio kostiumais ir grimu, bet atpažįstami. O didžiulė nuotrauka per visą puslapį – tai juk genijaus Zoščenkos portretas.

– Aš čia didįjį *chudožniką*⁴² Vitalijų Semioničių Zoščenką sutikinėju. O čia jūs! Ieškau jūsų. – Vyriškis baksteli pirštu į tą jų nuotraukėlę.

– Žinai, kas aš? – klausia tėčio, nenuleisdamas nuo jo akių.

Tėčio smakras turbūt nuo to žvilgsnio primygtinumo atvimpa, jis išpučia akis, o veidas persimaino nuo staigios nuostabos. Ilgšis irgi išsiviepia.

– Aš *dolgo*⁴³ iš motinynės lauk. Mano gimta kalba kai kur ne visai. Aš pas jus į kurortą ruošiasis. Aš tave svajoju!

⁴² menininką (rus.)

⁴³ ilgai (rus.)

Jis visa galva aukštesnis už tėtį. Stambesnis. Vyresnis. Ant rankų plaštakų rudos dėmės. O jaunatviško, vis dar raumeningo senio pečiai – kaip mūras.

– Zoščenkos jau *nietu*⁴⁴, *ubili*⁴⁵ fašistai, – sako. – Užtat tu čia! Jau žinai, kas aš? Ivanas, tavo brolis tikras.

Berniukas spokso į jo nosį. Įsiziūri į tėtį. Tie skruostai. Storos lūpos. Ir Sonia jau mato panašumą.

Vyras uždeda ranką tėčiui ant peties.

– Brangusis!

– B-r-o-l-i! – išmikčioja tėtis.

Jie apsikabina. Velniai žino, kieno kaulai girgžda garsiau.

– Čia mano žmona Sonia! O čia mano berniukai!

– Žinau, žinau, – linksi diedas. – Į *vokzalą*⁴⁶ atėjot. Nevaidinat?

Jūs išvažiuojat?

– Jo!

– O kur? Ir už ką? Po perkūnais! Aiškinai, kad maudysimės voniose! Kad pabūsime! Mes murzini... – šnypščia Sonia.

– *Kuda*⁴⁷ važiuojat?

– Niekur, – sako mama ir atremia galvą į stulpą.

– Jūs važiosit su manym!

– O kur? – klausia tėtis.

Sonia bilsnoja pakaušiu į stulpą, paskui sustingsta, gal perlenkė lazdą ir kaip reikalas trinktelėjo... Stebeilija į kažkokį tašką stikliniame kupole virš jų.

– Aš Ivanas, – pasilenkia vyras prie berniuko. – Koks tavo vardas?

⁴⁴ nėra (rus.)

⁴⁵ nužudė (rus.)

⁴⁶ stotį (rus.)

⁴⁷ kur (rus.)

Automobilį vairuoja mažesnio ūgio nepasėda plikagalvis vyrukas. Jis irgi su mėlynais treningais, tik be juostų. Jo akutės laksto, apžiūrinėdamas juos patenkintas šypsosi. Visi kažkaip sutelpa į mašiną, juolab kad iki tilto tik gabaliukas kelio.

– Čia Vaska, – rodo Ivanas į vairuotoją, kuris adidu nuspaužia greičio pedalą. – Kalbėkit su juo čekiškai. Jis iš Smichovo⁴⁸, vadinam jį Tironu.

Jie skuba į automobilių aikštelę, braunasi per išsipusčią minią, pavakarės spektaklio žiūrovai kaip tik pabyra iš festivalio palapinės, užkimšdami įėjimą į baseinus.

– „Otelas“ baigėsi, dabar turėjom vaidinti mes, – murma tėtis.

– Bet ne vaidinsim, – nukerta mama piktai, tad tėtis, jos vengdamas, nubidzena paskui stotingą treninguotąjį ir Vaską. Mama su berniuku ir mažyliu glėbyje šlubčioja iš paskos.

Atėjo pačiu laiku. Pačiu laiku, kad šeimynėlė spėtų šmurkštelėti už kiosko. Stebi evakuatorių. Policininkai su užrašais „Rendörség“⁴⁹ ant kombinezonų kažką murma į nešiojamuosius siųstuvus. Miunchenietis pasistiebęs ant pirštų galų žvilgsniu smaigo krūvą knygų minkštais viršeliais mašinos gale, šypsodamasis stebi nutempimo tarnybos darbą, pasitraukia ir kaipmat ima kažką aiškinti į mobilųjų.

Kai jų karavanas pagaliau iškeliauja, mama suklumpa ant suolo. Tėtis laiko jos suprakaitavusius pečius, mažiukas veržiasi jai prie krūtų.

Ir tėtis Ivanui išpasakoja visą tą nesėkmę su komisaru.

– Na, ką gi, – taria Ivanas. – Mes su Vaska pamintysim. Nege-
rai, kad ant jūsų ES fašistas paliudytų. Jūs eikit maudyti!

– Ką? Galim? – iškvepia Sonia.

⁴⁸ Prahos rajonas.

⁴⁹ policija (vengr.)

- Na, nežinau, – burba tėtis.
– Kaip – nežinau? – kiaukteli Sonia. – Mes tuoj pat einam!
Berniukai, eikim pamirkt. Turim bent jau apsipraust, ar ne?
Ivanas įspraudžia jai į delną banknotą.
– Eikit. Apsišvarinkit. O Vaska paruoš švarius drabužius.

Berniukas plaunasi nuo savęs purvą. Šildosi popietės saulėje. Jam už nugaros – medinės kabinos, ten kažkur ant žolės mama su broliuku. Su kitais besideginančiais nuogaliais. Gausybė jų išsidrėbę ant patiesalų, popiečio siestoje iš CD grotuvų skamba vengriški ritmai. Vyriokas pievele velka ledų vežimėlį.

Vanduo, pilnas saulės, melsvai raibuliuoja baseino dugnu. Berniukui dirbtinės bangos ritmiškais gūšiais skalauja šlaunis, aptaško kelnaites, taip pat, kaip būdavo prie jūros. Tik tarp pirštų nejaučia smėlio nei kriauklių, nei akmenėlių. Baseino dugnas raukšlėtas, gruoblėtas, bet tai tvirtas pagrindas po kojomis.

Kiek kartų tėtis tai kartojo prie visų jūrų, kuriose jie maudėsi:
– Berniukai, jums pasisėk! Mes gyvenom už komunistinių grotų. Kur jau ten ištrūkti prie jūrelės...

Šitas vanduo nesūrus, atsiduoda purvu. Purvą jis nusigremžė ir nuo marškinėlių, ir nuo šortų – paliko juos džiūti ant šiukšliadėžės prie baseino.

Jie su mama kaip reikiant išsitepliojo, pavirto dumblo žmonėmis, kvatojo ir dūko. Visi aplink atrodė kaip laukiniai, apsitaškę purvais, ir jie lygiai taip pat išsitepė. Ir gerai padarė.

Kai mama pamatė komisarą švytinčiu dviejų dalių maudymosi kostiumu beslenkantį iš persirengimo kabinos, tėkštelėjo purvo net ir ant savo įvairiaspalvių dredų. Pačiuo berniuką ir krito ant pakloto. Komisaras praėjo visiškai šalia. Net neatsisuko į juos. Įsliuogė į šiltą vandenį ir nuplaukė tarp galvų ir atspalaidavusių kūnų, plukdomų šiltos terminių srovių gausos. O berniukas, primerkęs akis, pastebėjo, kaip paskui jį skuba tasai

Vaska Tironas. Su maudymosi glaudėmis, bicepsais, papuoštais turbūt perdėtu kiekiu tatuiruočių, švytinčia plike. Skuba paskui komisarą į vandenį, mirteli, nusiviepia berniukui.

Emyras⁵⁰, tarp šventosios „Islamo valstybės“ kovotojų žinomas kaip emyras Josufas, į pagarsėjusį kurortą irgi atvyko tiesiai iš Keleti geležinkelio stoties. Dievo valstybės pasiuntinys su žaliu kilimėliu po pažastimi tarp jaunų Keleti pabėgėlių nieko nepešė. Bet pakanka tik vieno iš tūkstančio. Tegu netikėliai juos pamaitina ir jais pasirūpina, o tada vienintelis pasivaikščiojimas tarp pusnuogių kekšių paleistuvysčių mieste bent vieną iš jų tikrai pavers vyru, keliančiu Dievo kardą.

Iš gretimos kabinos pasigirsta aimanos. Emyras Josufas, pasirošęs kilimėlį ir dieviškuosius instrumentus, priglaudžia akį prie skylės, atsiradusios iškritus medžio kamščiai.

Ten aimanuoja smulki blondinė, jos burnoje paburkęs juoda-plaukės spenelis, o toji pirštais, taip, ir delnu, ritmingai pulsuoja šilkuose tarp merginos šlaunų. Emyras taip pat suaimanuoja, trinkteli savuoju įrankiu, kuris staiga išsiveržia iš žalių šortų, į kabinos medį... O dar teks nueiti iki apaugusio kranto pro kamuolį mėtančių keturiasdešimtmečių moterų kompaniją, jis regi ne vien apnuogintas velniūkščių gerklės... Dengiasi gašlų savo organą kilimėliu, jo žvilgsnis užkliūva už jauno stulbinančio grožio vyro, kurio nuogumą pabrėžia vaivorykštės spalvų trumpikių skiautės, jis kaip tik yra į vandenį iki pat garbanų... Emyras, pabaidytas orgazmo, vaitoja užsitarančių rojaus vartų girgždesį primenančiu mykimu... Išskleidžia žaliąjį gelbėjimosi plaustą maldai už netikėlių mirtį, o tuo metu kilimėlio kraštais pražygiuoja skaučių vien su miniatiūriniais bikiniais būrys,

⁵⁰ Kai kurių Rytų šalių valdančiųjų aristokratų titulas.

vedamas išvaizdžios blondinės, kuri dainingai skanduoja smagias komandas... Netekęs galimybės pasimelsti, emyras Josufas išsitraukia dieviškuosius instrumentus... Arčiausiai esanti paleistuvė, kurios nepadori, keistai suvyniota spalvinga šukuosena krinta ant nuogų krūtų, su mažučiu velniūkščiu maudosi prie pat jo maldos stotelės. Sušukęs „Allahu akbar!⁵¹“, emyras šoka į vandenį, vienoje rankoje peilis, kitoje kirvukas, pažymėtas išraižytais pranašo žodžiais, ir abiem rankom užsimoja nuimti derliaus... Bet kaip tik tą sekundę prieš jį lyg vaiduoklis pakyla iki tol ramiai plūduriavęs plikis, duria į jį blizgiais ašmenimis, ir taip staigiai, kad užrašą „Donbas“ ant ašmenų perskaitytų tik praskrendantis angelas, įpjauna emyro sprandinę, numurkdo jį į gilumą ir dėl visa ko dar perduria širdį.

Berniukas nugara pajunta šaltį. Paėjęja gilyn į baseiną, vanduo jau siekia juosmenį.

Dirbtinių bangų mūšoje išgirsta urgztelėjimą. Staiga jo nugarą atšaldžiusį šešėlį numano būsiant didžiulio žvėries.

Atsisuka į įtūžio iškreiptus nasrus, pro iltis besiveržiančią smarvę, o gorilos letenos jį jau maigo, smaugia... Nagai dreskia šlaunį, plėšia trumpikes. Berniukas saujomis rauna beždžionės gaurus, spardo vandenį, rėkia, o monstras inkšdamas jį purto virš vandens... Staiga berniukas išgirsta plekšint sandalus, dunkšint atbėgančias kojas...

– Ak tu bjaurybė! – Tėtis trenkia padarui per galvą moline šiukšliadėže, šoka kojomis žemyn į baseiną, pagriebia urną nuo dugno ir vėl daug ja tą makaulę...

Pačiumpa berniuką, kuris teberyja vandenį mažais gurkšneliais, ir išmeta į krantą.

⁵¹ „Dievas didis“, neformalus musulmonų pasisveikinimas. (arab.)

Berniukas susiriečia ant žolės, dar mato baseino kraštu žygiuojančią skruzdėlių vorą... Prarasdamas sąmonę girdi triukšmą, tėtis trypia iš kruvino vandens išnyrančią gaišeną ir vėl bando pakelti urną nuo dugno. Bet jau nebepajėgia atplėšti.

– Privargau, – sumurma, susmukdamas šalia berniuko.

Jie įsitaiso ant žolės prie vielos tinklo tvoros. Berniukas guli ant rankšluosčio po tėčio džemperiu. Mama, palinkusi virš jo, kvepia švara, niūniuoja kažką apie šniokščiančios Sazavos bangeles... Saulė blizga jos lūpon įvertame auskare, ant kelių ji pasiguldžiusi mažąjį broliuką. Mažylio odelė nužymėta vabzdžių įgėlimų, senų ir naujų, raudonų, jis skeryčioja rankytėmis, jo pimpaliukas nepridengtas. Vis dar juntama saulės kaitra.

Berniukui nuo geležinio žvėries glėbio skauda galvą, pečius. Skausmas slūgsta, jis nebe toks stiprus. Nuo vandens ataidi purvamaužių nuogalių šurmuly, juokas ir šūksniai. Ore skraido spalvoti kamuoliai, skamba popmuzikėlė.

Ivanas ir tėtis sėdi ant žolės vienas šalia kito.

– Broli, – sako tėtis, kalendamas dantimis, – žinai, kas atsitiko? Mano berniuką užpuolė gorila!

– Šita? – Ivanas rodo tvoros link.

Ant kelio už tvoros kaip tik pasirodė policininkai. „Rendőrseg“ juodais kombinezonais, su bananais ir antrankiais prie diržų, palinkę stena... tempia ledų vežimėlį, ir stumia jį, ir traukia, prilaikydami didžiulį gauruotą kūną, pūpsantį ant vežimėlio. Jo stiklinės akys priviliojo tuntus musių, virš kruvino, į gabalus sumaitoto snukio, kurio formą prilaiko tik odos bryzgai, šoka gyiliai ir mažos muselės.

Šeši policininkai stumia vežimėlį, trys jį traukia. Paskui vežimėlį seka būrys žmonių, aplink laksto vaikai, policininkai šluostosi prakaituotas kaktas... Kažkas gaišeną pridengia apklotu, kažkas ant snukio su iššieptomis iltimis užmeta rankšluostį, moterys tempia vaikiškščius šalin, dangsto smalsučiams

akis... Nuogaliai nustojo mėtyti kamuolį, atskubėjo ir lanku sustoję prie tvoros žiopso.

Ivanas ir tėtis palinkę vienas prie kito, abu pritūpę, vos nesiliečia kaktomis.

– *Brat moj*⁵², čia aktoriai po pasirodymų eina maudytis. Tai atėjo ir ta beždžionė. Žaisti norėjo! Nepasisekė!

– Kurva, užmušiu kiekvieną, kuris bandys išpist mano sūnų, supratai?

– Aišku! Bet čia ES, gyvūnai turi tokias pačias teises kaip ir žmonės. Nepamiršk! O tu tą beždžionę užmušei, ir basta. Tau žiauriai nepasisekė! Turi plautis!

– Klausyk, velniai griebtų, jei kas kėsintųsi į mano dukrą, tai irgi blogai, ar ne?

– *Brat*, o ES už pedofiliją išvis baudžia?

– Mane tai žiauriai nervina!

– Nes Rūsijoje pedofilija baudžiama! Ten taip nenutiktų!

– Ei, stabdyk arklius, – įsiterpia mama.

– Ką?

– Nebuvo taip, kaip sakai! Apdraskytas – taip, tiesa. Bet ką tu iš tikrųjų matei?

– Kurva, kad tik ta gorila nebūtų apkrėsta!

– Ar tu kartais nebandai nukreipt kalbos nuo tos mašinos?

Būtų panašu į tave...

– Bliamba, Otelas!

– *Brat*, neimk taip į plaučius...

– O ten rimtai buvo beždžionė? – neatlyžta mama.

– Gal ir nebuvo. Gal ten buvo vyras beždžionės kostiumu.

Nespėjau gerai apžiūrėt! Gal bus kai kas laikraščiuose. Ar per

⁵² Brolis mano (rus.)

televiziją. Čia baruose, kaip ir visur, tikriausiai turi televizorius. Moki vengriškai?

– Ne.

– Tai šūdas.

Tarp šurmuliuojančių nuogalių link jų skinasi kelią šlapias, bet jau apsirengęs Vaska. Virš blizgančių batelių koketiškai pasiraitojęs treningo klešnes. Po pažastimi spaudžia didelę dėžę ir ant žolės padeda krūvą celofaninių maišų. Vienas pilnas vengriško vaikiško maistelio ir skanėstų.

– Na, persirenkit, – komanduoja Ivanas. – Švarūs – naujais drabužiais. Ką manot, miela ponija?

– Oooo... Ačiū!

– Patenkinta, Sonia? Tavo vardas labai gražus.

Staiga triukšmas prie tvoros vėl ima garsėti. Šįkart tarp saulėje besikaitinančių vasarotojų risnoja du vos kvapą atgaunantys baltarūbiai. Prie tvoros prilimpa dar daugiau smalsuolių.

– Jo, vengijoriški apdarai... – Ivanas iš maišelių traukia marškinėlius, apatines trumpikes, treningus ir, lengvai raustelėjęs, patiesia net keletą smulkmenėlių priešais mamą.

Bet visi, ir mama savo vienintele akimi, vėl stebi tvorą.

Tuo metu medikai grįžta su neštuvais. Berniukas vėl pamato svajingą komisaro kaktą, skersai jos vandens priplotą meniškąją garbaną, mato ir rankas, diržais prispaustas prie užgesusio kūno, styrančius kojų pirštus. Žmogaus blyškumas pridengtas drobule.

– Miuncheno fašistas jums nebetrudys! – sako Ivanas šeimai, įsistebeilijusiai per tvorą. Ir šypsodamasis pliaukšteli išsiviepusiam plikiui, nuo kurio garuojanti drėgmė dar aštriai kvepia druskingu purvu.

Elegantiški pusbačiai ant jo kojų dailiai blizga. Vaska Tironas adidus dabar nešasi celofano maišelyje.

– O jūs eisit su manim. Mano giminaičiai! Kūrgi jūs eitu-mėt?

– Žinai, Ivanai, – sako mama ir sumaniai, kaip moterys sugeba jau tūkstančius metų, persirenginėja prisidengusi rankšluosčiu, – tu labai malonus, bet mes jau pakeliui namo.

Tėtis spraudžiasi į naujus treningus. Šlapius berniuko ir savo apdarus sukiša į šiukšliadėžę tarp plastikinių alaus stiklinių, į vabzdžių spiečių.

Vaska Tironas paduoda mamai neuždengtą dėžę, kupiną šliaužtinukų, miniatiūrinių marškinėlių, kūdikiškų kepurėlių, buteliukų su čiulptukais – švelnių mažiems vaikiūkščiams skirtų daiktų.

– Ak, – prataria mama ir nuleidžia galvą.

– Jau tik neverkim, – sako Ivanas, ir štai, abrakadabra, jau laiko rankoje didžiulį butelį degtinės.

Besileidžianti saulė skverbiasi link jų pro skaidrų skystį, švyti stikle... Greitosios automobilis, ant kurio grindų kūnas ant kūno nurimę, nors tokie skirtingi, ilsisi abu meno pašauktieji, jau nurūko... Tik emyro lavonas plūduriuoja purvynuose dar neatrastas.

Ant vejų jie liko beveik vieni su buteliu, besibaigiantis darbo laikas veja lankytojus lauk, tik vieni kiti dar dedasi rankšluosčius į krepšius, prižiūrėtojai tai vienur, tai kitur smaigsto renkamas šiukšles, net vaikiškame baseinėlyje nutilo klykavimai ir pliuškenimasis.

– Reikia tosto už susitikimą!

– Jei jau taip prašai, brolau, – keliasi tėtis.

– O jūs būsit sū manim. Kaip šiaima!

Mama, nepaisydama kojos skausmo, tik šiek tiek suinkšdama apsiauna raudonas treningines kelnes, užvelka marškinėlius su Donaldu vaikeliui ir kai tas, aprengtas elegantiškais šliaužtinukais, kėtojasi jai ant kelių, tarp krūtų užsitraukia džemperio užtrauktuką.

– Moterims trupūtį, – sako Ivanas, duodamas jai miniatiūrinį stikliuką.

– Na ką tu! – Mama išlupa jam iš rankos stiklinę.

Berniukas atsistoja. Iš įdrėskimo ant šlaunies tebeisisunkia kraujas. Kaipmat pripuola Vaska, patepa rėžį vata su graužiančiu skysčiu, prispaudžia prie žaizdos tvarstį, ir berniukas žino, kad ramiai sulauks šašo. Tėtis jam paduoda naujus drabužius. Apsiauna trumpikes, o skausmo ir niežulio likučiai gaubia kūno judesius, kol jis išslysta į naujus treningus.

– Ivanai, tai labai gražu iš tavo pusės, rimtai. Ačiū! O kur važiuosim? Jei vis dėlto nuspręstume.

– Mes nevažiosim. Mes skrisim.

– Kur?

– Į rojų!

Automobilyje susispaudžia, lekia per Budapeštą ir lygumą už jo, kol įvažiuoja į sutemas.

Prie užkardo sargybiniais *bumaga*⁵³ paduoda Vaska Tironas, Ivanas *renderšégams*⁵⁴ linkteli. O tėtis pamojuoja, jau prasilenkiant.

Vos keletą lėktuvų virpina vėjelis iš *pustos*⁵⁵, maloniai prisodrintas deguonies iš brandaus pušų želdinio, supančio pakilimo taką beveik ritualiniu ratu.

Jie įsispraudžia į orlaivio vidų. Mama miegantį mažylį pasodina kartu su berniuku, užsiėmusiu vietą prie langelio. Pati įsitaisto šalia. Toliau klesteli tėtis, Ivanas sudrimba šalia jo. O Vaska Tironas? Jis įlindo į piloto kabiną. Tėtis vis uostinėja naujus treningus. Tik truputį paerzina mamą dėl jos uniformos spalvos.

⁵³ popieriu, dokumentą (rus.)

⁵⁴ *Rendörség* – policija. (vengr.)

⁵⁵ *Pusztá* – stepė. (vengr.)

– Liepsnoji, Sonia!

– Hm!

Berniukui nepraslydo pro akis, kad mama savųjų apdarų neišmetė. Sijoną ir švarkelį susukusi pasikišo po galva. Bet staiga pašoka, čiumpa vėmimo maišelį... Lėktuvas staugdamas ir kratydamasis pajuda į priekį... Berniukas prispaudžia nosį prie stiklo.

Jie pakyla, ir medžiai po jais tuojau ima atrodyti kaip modeliuotojo sukurta miniatiūra.

– Jei pamatytum ką įdomaus, pasakyk, – sako tėtis berniukui ir paduoda Ivanui butelį.

Juos keletą kartų kresteli. Stipriai.

– Iš šito mažiuko oro uosto paėmė Imrę Nadi⁵⁶, – informuoja tėtį Ivanas.

– Rimtai?

– Iš čia nuskraidino į neapsakomą amžinybę! – suprunksčia Ivanas, nes kaip tik tuo metu užsiverčia butelį.

– Ką ką? Ką tokį? Imdį... kokį? – atsiliepia mama.

– Imrigy... Nadyjp... – kosėja Ivanas.

– Ką tokį? Ką?

– Atseit iš čia skrido Igis Popas⁵⁷! Tada į Lisaboną, mes gi tam konce buvom!

– A, tai aišku, – sušveplena mama. – Igis... – Ji dar nusišypso ir užsimerkia. O paskui tik kartkartėmis silpnai suknarkia.

⁵⁶ Nagy Imre (1896–1958), Vengrijos valstybės vadovas, nacionalinis didvyris.

⁵⁷ Iggy Pop, amerikiečių alternatyviojo roko žvaigždė.

5. Tėve, duok man kaukę! Apie aivarus. Dvasinės valstybės vizija. Apie literatūrą. Ginkluotas užpuolimas. Didysis Žeras ir vienuoliukas. Naujosios Rusijos šventė – nenusisekusi. Politinė diskusija. Posūkis į Slovakiją. Citadelė.

– Aš laimynas, kad turiu jaunesnį brolių, – šypsosi visa galva aukštesnis senis, spausdamas kaimynystėje sėdintįjį savuoju stambumu, negelbsti net tai, kad raumeningas kojas, aptemptas treningu su juostelėmis, ištiesė perėjime.

– Tū suvakarėjęs, bet tai lūpyna. Nulūpsim! Jaunesniam broliui galima užtvot.

Tėtis beda alkūne Ivanui į šonkaulius.

– Mes nuolat mušėmės, kai buvom maži!

– Tū visada prakišdavai!

– Aš dažnai įlįsdavau į daržinę, kai jūs su tete dingdavot, ir žiopsodavau į tą jūsų motokroso trasą. Ivanai, kodėl kalbi kaip koks debilas?

Ivanas palinksta jam prie ausies, kažką šnabžda, bet turbūt todėl, kad lėktuvėlis pakliūva į stiprų dangiškąjį sukurių ir uždamas išsilygina, nieko nesigirdi. Ivanas tebesivaipo, spaudžia pirštą prie lūpų ir rodo į savo ausis.

– Aha, matai... Na, aš tik galiu pasakyti, kad daržinėje visada šniukštinėjau po tavo ir tėvo pėdsakus išvažinėtame kraike, visur atsarginės dalys, surūdiję kanistrai... Ir laužiau galvą, kodėl jūs mane palikot.

– Buvai mažas ir niekam tikęs!

– Aha.

– Mes daržinėj pastatėm laikinų arėnų. Ten tėvas mūsų išsitreinavo. Kad būtų puikūs mirties raitelis!

– Taigi žinau, pamenu, kaip ten ištiesai staugė motorai! O mama staugė ant jūsų. Ir žinau, kad vieną kartą išsiritau paskui jus, o jūsų nė kvapo! Daržinė tuščia. Žinai, kaip jaučiausi?

– O, tai kiek tau buvo šešiasdešimt aštuntais? Četyri⁵⁸? Pjanki?
No, mes išiajom su *krasnaja armija*⁵⁹ į Rosiją.

– O tau mamos nebuvo gaila?

– Ta buvo laiminga.

– Na, ir aš anksti pabėgau. Paskui ten aplink mūsų Sazavą laikiausi...

– Vienas pats? Vargšiali!

– Ei, aš nesiskundžiu!

– Didinga, nuostabi akimirka – sutikti brolių! – Ivanas kilsteli butelį. Akimis glosto bendrakeleivį.

Ir tėtis įdėmiai žiūri į Ivaną.

Akimirksniui abu broliai tarsi suakmenėja. Stingdančioje erdvėje žiovauja amžinybė...

– Žinai, broli, mirties raitelis, oho, Rusijoje tai buvo lygis! – atgyja Ivanas.

– Jo? Rimtai?

– Ten tėvą mylėjo. Visi kareivukai, kiekvienas *soldatas*⁶⁰, kai jį mato, atsisuka, o motociklas bzum, bzum, važioja greitai. Ar nukris, ar nenukris? Kiekvienas kareivukas sau šnabžda – o kaip aš, ar taip sugebėčiau?

– Ė, o ten, kur skrendam, bus... ir jis?

– Bus, nebus. – Ivanas suneria rankas.

– Po velnių, kalbėk normaliai! Ten bus tėtis?

– Mirties raitelis, tai mūsų korida!

– Jo? Rimtai?

– Mirties arena, tikrų vyrų sportas. Tik vyras ir mašina! Čia ne koks hobis homoseksualams ir pėdofylams! Ir gyvūnų neka-
muojam kaip kvaili ispanai. Rusijos liaudis myli gyvūnus!

⁵⁸ keturi (rus.)

⁵⁹ Raudonoji armija; buv. Sovietų Sąjungos kariuomenė.

⁶⁰ *Soldat* – kareivis. (rus.)

- Tai jis gyvas?
- Tėvas? Taip negali pasakyt.
- Ką čia mali?
- Pats Volodia norėjo tą žinot. Ir Chirurgas⁶¹! Tai „Naktinių vilkų“ kovinių būrių vadas, supranti?
- Tai jis padarė avariją, mūsų vargšas senis?
- Čia buvo per pirmą Novorosijos šventę! Tėvui jau buvo virš aštuoniasdešimt. O aš jam sakau – tėve, duok man kaukę, aš vietoj tavęs pralėsiu.
- Jo?
- Na, mirties raitelis su kauke.
- O jis ką?
- Kad užsikimščiau. Kad jis vyras!
- Hm.
- Tai bent tėvas, ką?
- Nu...
- O paskui išlėkė iš trasos, ajajai!
- Rimtai? Dar po gurkšnelį, ką?
- Ajajai! Žinai, kas tai buvo? Pasikėsėjimas į tėvą! Pasikėsėjimas!
- Rimtai? Nenusišnekėk!
- Jo! Pirma Novorosijos šventė, tribūnos šėlsta, tėvas važiuoja, ir kažkoks nacionalistas, fanatikas musulmanas, šauna į tėvą. O gal šovė ukrainiečių fašistas? Mes paskui jų daug areštavom ir daug užmūšom!
- Kaip gaila, rimtai!
- Aišku, kad gaila.

⁶¹ Rusijos nacionalistinio motociklininkų klubo „Naktiniai vilkai“ vadas, V. Putino rėmėjas.